

EUROPESE TOEZICHTHOUDER VOOR GEGEVENSBESCHERMING

Advies van de Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming over het voorstel voor een kaderbesluit van de Raad over de bescherming van persoonsgegevens die worden verwerkt in het kader van de politieke en justitiële samenwerking in strafzaken (COM (2005) 475 def.)

(2006/C 47/12)

DE EUROPESE TOEZICHTHOUDER VOOR GEGEVENSBESCHERMING,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, en met name op artikel 286,

Gelet op het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, en met name op artikel 8,

Gelet op Richtlijn 95/46/EG van het Europees Parlement en de Raad van 24 oktober 1995 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens,

Gelet op het verzoek om advies overeenkomstig artikel 28, lid 2, van Verordening (EG) nr. 45/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 18 december 2000 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens door de communautaire instellingen en organen en betreffende het vrije verkeer van die gegevens,

HEEFT HET VOLGENDE ADVIES AANGENOMEN:

1. INLEIDENDE OPMERKINGEN

Raadpleging van de EDPS

1. Het voorstel voor een kaderbesluit van de Raad over de bescherming van persoonsgegevens die worden verwerkt in het kader van de politieke en justitiële samenwerking in strafzaken is door de Commissie per brief d.d. 4 oktober 2005 aan de EDPS toegezonden. De EDPS vat deze brief op als een verzoek om advies uit te brengen aan de communautaire instellingen en organen, overeenkomstig artikel 28, lid 2, van Verordening (EG) nr. 45/2001. Volgens de EDPS dient het onderhavige advies in de preambule van het kaderbesluit te worden vermeld.

Belang van het voorstel

2. De EDPS wijst op het belang van dit voorstel vanuit het oogpunt van de fundamentele rechten en vrijheden van natuurlijke personen met betrekking tot de bescherming

van hun persoonsgegevens. De aanneming van dit voorstel zou een grote stap vooruit betekenen voor de bescherming van persoonsgegevens op een belangrijk gebied, waarop vooral behoefte bestaat aan een samenhangend en doeltreffend mechanisme voor de bescherming van persoonsgegevens op het niveau van de EU.

3. In dit verband legt de EDPS er de nadruk op dat de politieke en justitiële samenwerking in strafzaken tussen de lidstaten, als onderdeel van de geleidelijke totstandbrenging van een ruimte van vrijheid, veiligheid en recht, van steeds groter belang is. Het Haags programma heeft het beschikbaarheidsbeginsel ingevoerd, om de grensoverschrijdende uitwisseling van wetshandavingsgegevens tussen de lidstaten te verbeteren. Volgens het Haags programma⁽¹⁾ mag het loutere feit dat informatie de grens overgaat, niet langer bepalend zijn. De invoering van het beschikbaarheidsbeginsel is een uiting van een meer algemene trend om de uitwisseling van wetshandavingsinformatie te vergemakkelijken (zie bijvoorbeeld het zogenaamde Verdrag van Prüm⁽²⁾), dat door zeven lidstaten is ondertekend, en het Zweedse voorstel voor een kaderbesluit betreffende de vereenvoudiging van de uitwisseling van informatie en inlichtingen tussen de wetshandavingsautoriteiten⁽³⁾). De zeer recente goedkeuring door het Europees Parlement van een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende de bewaring van communicatiegegevens⁽⁴⁾ kan in hetzelfde licht worden gezien. Deze ontwikkelingen maken het noodzakelijk een juridisch instrument aan te nemen om de effectieve bescherming van persoonsgegevens in alle lidstaten van de Europese Unie te waarborgen, op basis van gemeenschappelijke normen.

⁽¹⁾ Blz. 18 van het programma.

⁽²⁾ Verdrag tussen het Koninkrijk België, de Bondsrepubliek Duitsland, het Koninkrijk Spanje, de Republiek Frankrijk, het Groothertogdom Luxemburg, het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Oostenrijk inzake de intensivering van de grensoverschrijdende samenwerking, in het bijzonder ter bestrijding van het terrorisme, de grensoverschrijdende criminaliteit en de illegale migratie. Prüm (Duitsland), 27 mei 2005.

⁽³⁾ Initiatief van het Koninkrijk Zweden met het oog op de aanneming van een kaderbesluit betreffende de vereenvoudiging van de uitwisseling van informatie en inlichtingen tussen de wetshandavingsautoriteiten van de lidstaten van de Europese Unie, met name ten aanzien van zware misdrijven, zoals terroristische daden (PB C 281 van 18.11.2004).

⁽⁴⁾ Op basis van het voorstel voor een Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad over de bewaring van gegevens die zijn verwerkt in verband met het aanbieden van openbare elektronische-communicatiediensten en houdende wijziging van Richtlijn 2002/58/EG (COM (2005) 438 def.).

4. De EDPS wijst erop dat het huidige algemene kader voor gegevensbescherming op dit gebied ontoereikend is. Ten eerste is Richtlijn 95/46/EG niet van toepassing op de verwerking van persoonsgegevens in het kader van activiteiten die buiten de werkingssfeer van het Gemeenschapsrecht vallen, zoals de activiteiten in het kader van titel VI van het Verdrag betreffende de Europese Unie (artikel 3, lid 2, van de richtlijn). Hoewel in de meeste lidstaten het toepassingsgebied van de uitvoeringsregelgeving ruimer is dan de richtlijn zelf voorschrijft, en gegevensverwerking ten behoeve van wetshandhaving niet uitsluit, bestaan er grote verschillen in het nationale recht. Ten tweede biedt Verdrag nr. 108 van de Raad van Europa ⁽¹⁾, dat alle lidstaten bindt, niet de nodige duidelijkheid in de bescherming, zoals reeds bij de aanneming van Richtlijn 95/46/EG is erkend. Ten derde neemt geen van deze twee juridische instrumenten de specifieke kenmerken van de uitwisseling van gegevens door politieke en justitiële autoriteiten in aanmerking ⁽²⁾.

Een bijdrage tot het succes van de samenwerking zelf

5. Een effectieve bescherming van persoonsgegevens is niet alleen van belang voor de betrokkenen, maar draagt ook bij tot het succes van de politieke en justitiële samenwerking zelf. In veel opzichten vallen beide openbare belangen samen.
6. Men moet bedenken dat de betrokken persoonsgegevens vaak gevoelig van aard zijn, en door politieke of justitiële autoriteiten zijn verkregen als gevolg van een onderzoek naar personen. De bereidheid om die gegevens uit te wisselen met autoriteiten van andere lidstaten zal toenemen indien een autoriteit zeker is van het beschermingsniveau in die andere lidstaat. Als relevante factoren voor de gegevensbescherming noemt de EDPS de vertrouwelijkheid en de beveiliging van gegevens en de beperking van toegang en van verder gebruik.
7. Bovendien kan een hoog niveau van gegevensbescherming de nauwkeurigheid en betrouwbaarheid van persoonsgegevens waarborgen. Bij uitwisseling van gegevens tussen politieke en/of justitiële autoriteiten zijn de nauwkeurigheid en betrouwbaarheid van die gegevens van nog groter belang, vooral omdat de gegevens, na de opeenvolgende uitwisselingen en doorzendingen tussen de wetshandhavingsautoriteiten, uiteindelijk ver van hun bron worden verwerkt, buiten de context waarin zij oorspronkelijk zijn verzameld en gebruikt. Normaliter hebben de ontvangende autoriteiten geen enkele kennis van de aanvullende omstandigheden, en moeten zij volledig op de gegevens zelf afgaan.
8. De harmonisatie van de nationale regels inzake persoonsgegevens op het gebied van politie en justitie — met inbegrip van toereikende garanties voor de bescherming van die gegevens — kan zo wederzijds vertrouwen evenals de doeltreffendheid van de uitwisseling als zodanig bevorderen.

⁽¹⁾ Verdrag tot bescherming van personen met betrekking tot de geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens van de Raad van Europa van 28 januari 1981.

⁽²⁾ In 1987 heeft de Raad van Europa Aanbeveling R (87) 15 betreffende het gebruik van persoonsgegevens door de politie uitgebracht, maar die aanbeveling is uiteraard niet bindend voor de lidstaten.

Eerbiediging van de beginselen van gegevensbescherming, in combinatie met een reeks aanvullende regels

9. De behoefte aan en het belang van dit voorstel zijn reeds herhaalde malen beklemtoond. Tijdens de voorjaarsconferentie in Krakau in april 2005 hebben de Europese gegevensbeschermingsautoriteiten een verklaring en een standpunt aangenomen waarin zij pleitten voor de aanname van een nieuw wettelijk kader voor gegevensbescherming bij activiteiten in het kader van de derde pijler aan te nemen. Dit nieuwe kader moet niet alleen de in Richtlijn 95/46/EG vastgelegde gegevensbeschermingsbeginselen eerbiedigen — het is van belang te zorgen voor samenhang in de gegevensbescherming in de Europese Unie — maar ook een reeks aanvullende regels behelzen om rekening te houden met de specifieke aard van dewetshandhaving ⁽³⁾. Het verheugt de EDPS dat dit voorstel deze uitgangspunten heeft: het eerbiedigt de in Richtlijn 95/46/EG vastgelegde gegevensbeschermingsbeginselen, en het biedt een reeks aanvullende regels.

10. In dit advies zal worden geanalyseerd in welke mate het resultaat vanuit het oogpunt van de gegevensbescherming aanvaardbaar is, waarbij naar behoren rekening zal worden gehouden met de specifieke context van gegevensbescherming op het gebied van de wetshandhaving. Enerzijds zijn de betrokken gegevens vaak van zeer gevoelige aard (zie punt 6 van dit advies), en anderzijds bestaat er een sterke druk om toegang tot die gegevens te verkrijgen met het oog op een doeltreffende wetshandhaving, die de bescherming van het leven en de fysieke veiligheid van personen kan omvatten. Volgens de EDPS moeten de gegevensbeschermingsregels beantwoorden aan de gerechtvaardigde behoeften van de wetshandhaving, maar zij moeten ook de betrokkene beschermen tegen ongerechtvaardigde verwerking en toegang. Om in overeenstemming te zijn met het proportionaliteitsbeginsel moet het resultaat van de afwegingen van de Europese wetgever de eerbiediging van beide, potentieel tegenstrijdige, openbare belangen weerspiegelen. In dit verband merkt de EDPS eens te meer op dat beide belangen vaak samenvallen.

Het kader van titel VI van het Verdrag betreffende de Europese Unie

11. Ten slotte moet worden vermeld dat het huidige voorstel een onderdeel is van titel VI van het Verdrag betreffende de Europese Unie, de zogenaamde derde pijler. Het optreden van de Europese wetgever is gebonden aan duidelijke beperkingen: beperkingen van de wetgevingsbevoegdheden van de Unie tot de in de artikelen 30 en 31 genoemde onderwerpen, beperkingen met betrekking tot de wetgevingsprocedure, die geen volledige deelneming van het Europees Parlement omvat, en beperkingen met betrekking tot de rechterlijke toetsing, aangezien het Europese Hof van Justitie uit hoofde van artikel 35 VEU geen volledige bevoegdheden heeft. Deze beperkingen maken een nog zorgvuldiger analyse van de tekst van het voorstel noodzakelijk.

⁽³⁾ Zie in dezelfde zin „The EDPS as an advisor to the Community Institutions on proposals for legislation and related documents”, 18 maart 2005, bekendgemaakt op www.edps.eu.int.

II. HET KADER: UITWISSELING VAN INFORMATIE OP BASIS VAN HET BESCHIKBAARHEIDSBEGINSEL, BEWARING VAN GEGEVENS EN HET SPECIFIEKE KADER VAN SIS II EN VIS

II.2. Gegevensbewaring

II.1. Het beschikbaarheidsbeginsel

12. Het voorstel hangt nauw samen met het voorstel voor een kaderbesluit van de Raad betreffende de uitwisseling van gegevens op basis van het beschikbaarheidsbeginsel (COM (2005) 490 def.). Dat voorstel heeft ten doel het beschikbaarheidsbeginsel toe te passen, en zo te waarborgen dat informatie waarover de voor de criminaliteitsbestrijding bevoegde autoriteiten van een lidstaat beschikken, wordt verstrekt aan de overeenkomstige autoriteiten van de andere lidstaten. Het moet leiden tot de afschaffing van de binnengrenzen voor de uitwisseling van deze informatie door de informatie-uitwisseling te onderwerpen aan uniforme voorwaarden voor de gehele Unie.
13. Het nauwe verband tussen de twee voorstellen is het gevolg van het feit dat wetshandavingsinformatie voor een groot deel bestaat uit persoonsgegevens. De wetgeving over de uitwisseling van wetshandavingsinformatie kan niet worden aangenomen zonder een passende bescherming van de persoonsgegevens te garanderen. Wanneer een optreden op het niveau van de Europese Unie leidt tot de afschaffing van de binnengrenzen voor de uitwisseling van dit type informatie, kan de bescherming van persoonsgegevens niet meer uitsluitend worden geregeld door het nationaal recht. Het wordt dan een taak van de Europese instellingen de bescherming van de persoonsgegevens te garanderen voor het gehele grondgebied van de Unie, zonder binnengrenzen. Deze taak is uitdrukkelijk vermeld in artikel 30, lid 1, punt b), van het VEU en is een gevolg van de verplichting van de Unie om de fundamentele rechten te eerbiedigen (artikel 6 VEU). Bovendien:
- wordt in artikel 1, lid 2, van het voorstel uitdrukkelijk verklaard dat de lidstaten de grensoverschrijdende informatiestroom niet langer mogen beperken of verbieden in verband met de bescherming van persoonsgegevens;
  - wordt in het voorstel voor een kaderbesluit van de Raad betreffende de uitwisseling van gegevens op basis van het beschikbaarheidsbeginsel een aantal malen naar dit voorstel verwezen.
14. De EDPS wijst erop dat een kaderbesluit van de Raad betreffende de uitwisseling van gegevens op basis van het beschikbaarheidsbeginsel alleen mag worden aangenomen als er ook een kaderbesluit inzake de bescherming van persoonsgegevens wordt aangenomen. Het onderhavige voorstel voor een kaderbesluit van de Raad over de bescherming van persoonsgegevens heeft echter zijn eigen merites en is noodzakelijk, zelfs indien er geen rechtsinstrument betreffende het beschikbaarheidsbeginsel zou komen. Dit is reeds benadrukt in deel I van dit advies.
15. Bijgevolg zal de EDPS de beide voorstellen in twee afzonderlijke adviezen analyseren. Dat heeft ook een praktische reden. Er is namelijk geen garantie dat de voorstellen tezamen en met dezelfde voortvarendheid zullen worden behandeld door de Raad en het Europees Parlement.

16. Op 26 september 2005 heeft de EDPS zijn advies uitgebracht over het voorstel voor een richtlijn inzake de bewaring van communicatiegegevens⁽¹⁾. In dat advies heeft hij gewezen op een aantal belangrijke tekortkomingen van het voorstel, en in overweging gegeven specifieke bepalingen over de toegang tot de verkeers- en locatiegegevens door de bevoegde autoriteiten en over het verdere gebruik van de gegevens toe te voegen, evenals aanvullende garanties voor de gegevensbescherming. De door het Europees Parlement en de Raad aangenomen tekst van de richtlijn behelst een beperkte — maar geenszins toereikende — bepaling over gegevensbescherming en gegevensbeveiliging, en een nog ontoereikender bepaling over de toegang, krachtens welke maatregelen inzake de toegang tot de bewaarde gegevens moeten worden bepaald in de nationale wetgeving, zulks in overeenstemming met de desbetreffende bepalingen van het recht van de Europese Unie of het internationaal publiekrecht.
17. De goedkeuring van de richtlijn inzake de bewaring van communicatiegegevens maakt het nog urgenter om een rechtsgeldig kader vast te stellen inzake gegevensbescherming in de derde pijler. Door de richtlijn aan te nemen, verplicht de communautaire wetgever de verstrekkers van telecommunicatie- en internetdiensten ertoe gegevens voor wetshandavingsdoeleinden te bewaren, zonder de nodige en passende waarborgen voor de bescherming van de betrokkenen. Er blijft een lacune in de bescherming, aangezien de richtlijn de toegang tot de gegevens niet (voldoende) regelt, noch het toekomstige gebruik dat ervan mag worden gemaakt wanneer de bevoegde wetshandavingsautoriteiten er toegang toe hebben verkregen.
18. Dit voorstel vult die lacune grotendeels op, aangezien het van toepassing is op het verdere gebruik van de gegevens wanneer de wetshandavingsautoriteiten daar toegang toe hebben gekregen. De EDPS betreurt het evenwel dat ook dit voorstel de toegang tot deze gegevens niet regelt. In tegenstelling tot hetgeen is voorzien voor het SIS II- en het VIS-systeem (zie punt II.3 van dit advies), wordt die overgelaten aan het oordeel van de nationale wetgever.

II.3. Verwerking in het kader van SIS II en VIS

19. De Europese Unie gebruikt of ontwikkelt op dit ogenblik verschillende grootschalige informatiesystemen (Eurodac, SIS II, VIS), en streeft naar synergie tussen deze systemen. Er is tevens een toenemende tendens om ten behoeve van wetshandavingsdoeleinden een ruimere toegang tot deze systemen te verlenen. Bij deze verstrekkende ontwikkelingen moet overeenkomstig het Haags Programma rekening worden gehouden met „de noodzaak van een juist evenwicht tussen wetshandavingsdoeleinden en de bescherming van de grondrechten van individuen”.

⁽¹⁾ Advies van de Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming over het voorstel voor een Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad over de bewaring van gegevens die zijn verwerkt in verband met het aanbieden van openbare elektronische-communicatiediensten en houdende wijziging van Richtlijn 2002/58/EG (COM(2005) 438 def.), bekendgemaakt op www.edps.eu.int.

20. In zijn advies van 19 oktober 2005 inzake de voorstellen voor een tweede generatie van het Schengen-informatiesysteem (SIS II) ⁽¹⁾ heeft de EDPS de nadruk gelegd op een aantal elementen betreffende de gelijktijdige toepassing van algemene voorschriften (*lex generalis*) en meer specifieke voorschriften (*lex specialis*) op het gebied van gegevensbescherming. Het huidige voorstel kan worden beschouwd als een *lex generalis*, ter vervanging van Verdrag 108 in het kader van de derde pijler ⁽²⁾.
21. De EDPS wijst er in dit verband op dat het voorstel tevens voorziet in een algemeen kader voor gegevensbescherming ten behoeve van specifieke instrumenten als het derde-pijlergedeelte van SIS II en de toegang van wets-handhavingdiensten tot het visuminformatiesysteem ⁽³⁾.

III. DE KERN VAN HET VOORSTEL

III. 1. Gemeenschappelijke normen voor elke verwerking

Het uitgangspunt

22. Overeenkomstig artikel 1, lid 1, heeft het voorstel ten doel gemeenschappelijke normen vast te stellen voor de bescherming van persoonsgegevens in het kader van de politieke en justitiële samenwerking in strafzaken. Artikel 1, lid 1, moet worden gelezen in samenhang met artikel 3, lid 1, waarin is bepaald dat het voorstel van toepassing is op de (...) verwerking van persoonsgegevens (...) door een bevoegde instantie met het oog op het voorkomen, onderzoeken, opsporen en vervolgen van strafbare feiten.
23. Uit deze bepalingen volgt dat het voorgestelde kaderbesluit twee hoofdkenmerken heeft: het stelt gemeenschappelijke normen vast en is van toepassing op elke verwerking met het oog op wetshandhaving op strafrechtelijk gebied, zelfs als de betrokken gegevens niet zijn verstrekt of beschikbaar zijn gesteld door de bevoegde autoriteiten van andere lidstaten.
24. De EDPS benadrukt het belang van deze twee hoofdkenmerken. Met het huidige voorstel moet worden beoogd een kader voor gegevensbescherming vast te stellen dat het reeds in de eerste pijler bestaande juridisch kader volledig aanvult. Alleen als deze voorwaarde is vervuld, voldoet de Europese Unie volledig aan haar verplichting uit hoofde van artikel 6, lid 2, VEU om de grondrechten te eerbiedigen zoals die worden gewaarborgd door het EVRM.

⁽¹⁾ Punt 2.2.4 van het advies.

⁽²⁾ Verdrag tot bescherming van personen met betrekking tot de geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens van de Raad van Europa van 28 januari 1981.

⁽³⁾ Voorstel voor een besluit van de Raad betreffende de toegang voor raadpleging tot het visuminformatiesysteem door in de lidstaten met interne veiligheid belaste instanties en Europol met het oog op het voorkomen, opsporen en onderzoeken van strafbare feiten van terroristische aard en andere ernstige strafbare feiten (COM (2005) 600 def., bekendgemaakt op 24 november 2005). De EDPS is voornemens om begin 2006 een advies over dit voorstel uit te brengen.

Gemeenschappelijke normen

25. Eerste kenmerk: het huidige voorstel heeft ten doel ervoor te zorgen dat de bestaande beginselen inzake gegevensbescherming worden toegepast in het kader van de derde pijler. Het voorziet voorts in gemeenschappelijke normen die aan deze beginselen gestalte geven met het oog op de toepassing ervan in deze pijler. De EDPS wijst op het belang van deze aspecten van het voorstel. Zij weerspiegelt de specifieke en gevoelige aard van de verwerking van persoonsgegevens op dit gebied. De EDPS waardeert het met name dat naast de bestaande beginselen inzake gegevensbescherming, het beginsel wordt ingevoerd waarmee onderscheid wordt gemaakt tussen persoonsgegevens van categorieën personen, wat kan worden aangemerkt als een specifiek beginsel inzake gegevensbescherming op het gebied van de politieke en justitiële samenwerking in strafzaken (artikel 4, lid 4). Volgens de EDPS moeten het beginsel op zich en de juridische gevolgen ervan voor de betrokkene zelfs nog *meer* worden gespecificeerd (zie de punten 88 tot en met 92 van dit advies).
26. De voorschriften moeten op verschillende situaties worden toegepast, en dus kunnen zij niet gedetailleerd genoeg zijn. Anderzijds moeten zij de burger de nodige rechtszekerheid bieden en zijn persoonsgegevens op adequate wijze beschermen. Volgens de EDPS is met het voorstel, over het geheel genomen, het evenwicht gevonden tussen deze twee mogelijkstrijdige wetgevingseisen. De bepalingen laten ruimte voor flexibiliteit waar dat nodig is, maar zijn op de meeste gebieden precies genoeg om de burger te beschermen.
27. Op sommige punten is het voorstel echter te flexibel en voorziet het niet in de noodzakelijke waarborgen. Zo voorziet artikel 7, lid 1, van het voorstel bijvoorbeeld in een algemene uitzondering op de waarborgen, op de enige voorwaarde dat „het nationale recht anders bepaalt”. Een zo ruime discretionaire bevoegdheid om de gegevens langer te bewaren dan nodig is voor het doel waarvoor ze werden verkregen, is niet alleen onvereenigbaar met het fundamentele recht op gegevensbescherming, maar doet tevens afbreuk aan de elementaire noodzaak om de bescherming van in het kader van de politieke en justitiële samenwerking in strafzaken verwerkte persoonsgegevens te harmoniseren.
28. Als er uitzonderingen nodig zijn, moeten die worden beperkt tot nationale of Europese wettelijke voorschriften die zijn vastgesteld ter bescherming van specifieke openbare belangen. In artikel 7, lid 1, moeten deze openbare belangen worden vermeld.
29. Dit leidt tot een ander punt. Wanneer enig ander specifiek rechtsinstrument uit hoofde van titel VI van het EU-Verdrag voorziet in preciezere voorwaarden of beperkingen voor de verwerking van of de toegang tot gegevens, moet deze specifiekere wetgeving worden toegepast als *lex specialis*. Artikel 17 van het voorstel voorziet in uitzonderingen op de artikelen 12, 13, 14 en 15 indien specifieke wetgeving in het kader van titel VI voorziet in bijzondere voorwaarden voor de verstrekking van gegevens. Dit illustreert de algemene aard van het voorstel (zoals hierboven verklaard), maar laat een aantal

hypothese buiten beschouwing. Volgens de EDPS moet artikel 17:

- op meer algemene wijze worden opgesteld: indien er specifiekere wetgeving inzake welk aspect ook van gegevenswerking (en niet alleen de verstrekking van gegevens) voorhanden is, geldt deze specifieke wetgeving;
- waarborgen bevatten dat uitzonderingen het beschermingsniveau niet mogen verlagen.

Voor elke verwerking

30. Tweede kenmerk: idealiter vallen alle verrichtingen met betrekking tot het in het kader van de derde pijler verzamelen en verwerken van persoonsgegevens onder het kaderbesluit.
31. Om dit doel te bereiken is het van essentieel belang dat het kaderbesluit betrekking heeft op alle politieke en justitiële gegevens, zelfs als deze niet worden verstrekt of beschikbaar worden gesteld door de bevoegde autoriteiten van andere lidstaten.
32. Dit is des te belangrijker aangezien elke beperking op gegevens die worden verstrekt of beschikbaar worden gesteld aan de bevoegde autoriteiten in andere lidstaten de werkingssfeer van het kaderbesluit bijzonder onzeker zou maken, hetgeen strijdig is met de hoofddoelstelling ervan⁽¹⁾. De rechtszekerheid van personen zou hierdoor worden geschaad. In normale omstandigheden weet men nooit van tevoren — dat wil zeggen op het ogenblik dat de persoonsgegevens worden verzameld of verwerkt — of deze gegevens van belang zullen zijn voor een uitwisseling met de bevoegde instanties in andere lidstaten. De EDPS verwijst in dit verband naar het beginsel van de beschikbaarheid en de afschaffing van de binnengrenzen voor de uitwisseling van wetshandavingsgegevens.
33. Tot slot wijst de EDPS erop dat het voorstel niet van toepassing is op:
- verwerking in het kader van de tweede pijler van het EU-Verdrag (gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid);
  - verwerking van gegevens door inlichtingendiensten, en de toegang van deze diensten hiertoe wanneer deze gegevens worden verwerkt door de bevoegde autoriteiten of anderen (dit volgt uit artikel 33 VEU).

Op deze gebieden moet de nationale wetgeving voorzien in een passende bescherming van de betrokkenen. Met deze leemte in de bescherming op EU-niveau moet rekening worden gehouden bij de beoordeling van het voorstel⁽²⁾: aangezien het kaderbesluit niet kan gelden voor alle verwerking in het kader van wetshandaving, moet

de wetgever zorgen voor een nog effectievere bescherming op de gebieden die wel onder het voorstel vallen.

III.2. De rechtsgrondslag

34. In de overwegingen van het voorstel voor een kaderbesluit van de Raad betreffende de uitwisseling van gegevens op basis van het beschikbaarheidsbeginsel, wordt een specifieke rechtsgrondslag vermeld, namelijk artikel 30, lid 1, punt b). In het onderhavige voorstel wordt echter niet verduidelijkt welke bepalingen van artikel 30 of artikel 31 de rechtsgrondslag vormen.
35. Hoewel de EDPS als adviseur inzake wetgeving van de Europese Unie niet tot taak heeft de rechtsgrondslag van een voorstel te bepalen, is het dienstig te veronderstellen dat ook het onderhavige voorstel op artikel 30, lid 1, punt b), kan worden gebaseerd. Voorts kan het voorstel ook artikel 31, lid 1, punt c), van het VEU als rechtsgrondslag hebben en moet het in zijn geheel ook van toepassing zijn op binnenlandse situaties, mits dit noodzakelijk is voor de verbetering van de politieke en justitiële samenwerking tussen de lidstaten. In dit verband benadrukt de EDPS eens te meer dat alle persoonsgegevens die met het oog op wetshandaving zijn verzameld, opgeslagen, verwerkt of geanalyseerd, met name volgens het beschikbaarheidsbeginsel kunnen worden uitgewisseld met de bevoegde autoriteiten van een andere lidstaat.
36. De EDPS deelt het standpunt dat artikel 30, lid 1, punt b), en artikel 31, lid 1, punt c), van het VEU kunnen fungeren als rechtsgrondslag voor voorschriften inzake gegevensbescherming, waarbij die voorschriften zich niet beperken tot de bescherming van persoonsgegevens die daadwerkelijk worden uitgewisseld tussen de bevoegde autoriteiten van de lidstaten, maar ook van toepassing zijn op binnenlandse situaties. Meer bepaald:
- artikel 30, lid 1, punt b), dat kan fungeren als rechtsgrondslag voor voorschriften inzake de verzameling, opslag, verwerking, analyse en uitwisseling van relevante informatie, beperkt zich niet tot gegevens die beschikbaar zijn gesteld of zijn verstrekt aan andere lidstaten. De enige beperking die in artikel 30, lid 1, punt b), wordt opgelegd, is dat de gegevens relevant moeten zijn voor politieke samenwerking;
  - wat de justitiële samenwerking betreft, is artikel 31, lid 1, punt c), nog explicieter, aangezien een gezamenlijk optreden „het waarborgen van de verenigbaarheid van de in de lidstaten geldende voorschriften, voorzover nodig ter verbetering van die samenwerking” omvat;
  - uit de zaak Pupino⁽³⁾ blijkt dat het Hof van Justitie beginselen uit de Gemeenschapswetgeving toepast op aangelegenheden van de derde pijler. Deze jurisprudentie weerspiegelt de ontwikkeling van een zuivere samenwerking tussen autoriteiten van de lidstaten in het kader van de derde pijler naar een ruimte van vrijheid, veiligheid en recht, vergelijkbaar met de interne markt zoals die is vastgesteld in het EG-Verdrag;

⁽¹⁾ De EDPS verwijst naar dezelfde redenering die het Hof heeft gevolgd (onder andere) zijn arrest Österreichischer Rundfunk e.a., gevoegde zaken C-465/00, C-138/01 en C-139/01, Jurispr.2003, blz. I-4989.

⁽²⁾ Zie in dat verband het advies van de EDPS van 26 september 2005 over het voorstel voor een Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad over de bewaring van gegevens die zijn verwerkt in verband met het aanbieden van openbare elektronische communicatiediensten en houdende wijziging van Richtlijn 2002/58/EG, punt 33.

⁽³⁾ Arrest van het Hof van 16 juni 2005, Pupino, Zaak C-105/03.

- volgens de EDPS brengt het doeltreffendheidsbeginsel mee dat het Verdrag niet mag worden uitgelegd op een manier die de instellingen van de Europese Unie hindert bij de effectieve uitvoering van hun taken. Tot deze taken behoort onder meer de bescherming van de grondrechten;
  - zoals reeds gezegd zou een beperking tot grensoverschrijdende situaties ertoe leiden dat de gevolgen van het beschikbaarheidsbeginsel onderuit worden gehaald en dat de rechtszekerheid van personen wordt geschaad.
37. De EDPS vestigt in het bijzonder de aandacht op de uitwisseling van gegevens met derde landen. De lidstaten maken gebruik van in derde landen verzamelde en verwerkte persoonsgegevens die hun zijn verstrekt met het oog op wetshandhaving, en zij geven persoonsgegevens die zij zelf hebben verzameld en/of verwerkt door aan de bevoegde autoriteiten in derde landen en aan internationale organen.
38. De artikelen 30 en 31 VEU schrijven niet voor dat persoonsgegevens die zijn verzameld door de autoriteiten van derde landen anders moeten worden behandeld dan gegevens die oorspronkelijk zijn verzameld door de bevoegde autoriteiten van de lidstaten. Gegevens afkomstig uit derde landen moeten na hun ontvangst voldoen aan dezelfde normen als die voor gegevens die zijn verzameld in een lidstaat. De kwaliteit van de gegevens kan echter niet altijd gemakkelijk worden gewaarborgd (dit punt zal worden besproken in het volgende hoofdstuk van dit advies).
39. De verstrekking van persoonsgegevens door de bevoegde autoriteiten van de lidstaten aan derde landen valt strikt genomen buiten de werkingssfeer van titel VI van het EU-Verdrag. Mochten echter gegevens aan derde landen kunnen worden doorgegeven zonder dat de bescherming van de betrokkene is gewaarborgd, dan zou dit de door het onderhavige voorstel beoogde bescherming op het grondgebied van de Europese Unie ernstig schaden op grond van de in deel III.4 van dit advies vermelde redenen. In het kort:
- de rechten van de betrokkene zoals die worden gewaarborgd door het onderhavige voorstel worden rechtstreeks aangetast indien voor de doorgifte aan derde landen geen voorschriften inzake gegevensbescherming zouden gelden;
  - daardoor zouden de bevoegde autoriteiten van de lidstaten de strenge normen inzake gegevensbescherming kunnen omzeilen.
40. Samengevat is de toepasselijkheid van gemeenschappelijke voorschriften inzake gegevensbescherming op persoonsgegevens die door de bevoegde autoriteiten van de lidstaten met autoriteiten van derde landen en internationale organisaties worden uitgewisseld, noodzakelijk voor de doeltreffendheid van de gemeenschappelijke voorschriften inzake de bescherming van persoonsgegevens die tussen de bevoegde autoriteiten van de lidstaten worden uitgewisseld; derhalve is deze toepasselijkheid

nodig om de samenwerking tussen de lidstaten te verbeteren. De artikelen 30 en 31 VEU vormen de noodzakelijke rechtsgrondslag.

III.3. Specifieke opmerkingen over de werkingssfeer van het voorstel

Persoonsgegevens die door justitiële autoriteiten worden verwerkt

41. Persoonsgegevens worden door politiediensten en ook door justitiële autoriteiten verwerkt en uitgewisseld. Het voorstel, dat op de artikelen 30 en 31 van het EU-Verdrag gebaseerd is, is van toepassing op de samenwerking tussen politiediensten en de samenwerking tussen justitiële autoriteiten. Op dit punt is de werkingssfeer van het voorstel ruimer dan die van het voorstel voor een kaderbesluit van de Raad betreffende de uitwisseling van informatie, die beperkt is tot politieke samenwerking en alleen van toepassing is op informatie voorafgaand aan het instellen van een vervolging.
42. De EDPS is ingenomen met het feit dat het voorstel ook persoonsgegevens bestrijkt die door justitiële autoriteiten worden verwerkt. Er is een goede reden om politiegegevens en gegevens van justitiële autoriteiten, die met het oog op de wetshandhaving worden verwerkt, in hetzelfde voorstel te behandelen. Ten eerste verschilt de organisatiestructuur van het gerechtelijk onderzoek en de vervolging van lidstaat tot lidstaat. De justitiële autoriteiten worden in de verschillende lidstaten in verschillende stadia bij het onderzoek betrokken. Ten tweede kunnen alle persoonsgegevens in die structuur in een gerechtelijk dossier terecht komen. Het is niet logisch dat er in de voorafgaande stadia verschillende regelingen inzake gegevensbescherming gelden.
43. Wat evenwel het toezicht op de gegevensverwerking betreft, is een andere aanpak vereist. In artikel 30 van het voorstel worden de taken van de toezichthoudende autoriteiten opgesomd. In artikel 30, lid 9, staat dat de bevoegdheden van de toezichthoudende autoriteit geen afbreuk doen aan de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht. De EDPS beveelt aan om in het voorstel te verduidelijken dat de toezichthoudende autoriteiten geen toezicht houden op de gegevensverwerking door justitiële autoriteiten voorzover zij in hun rechterlijke hoedanigheid optreden ⁽¹⁾.

Verwerking door Europol en Eurojust (en het douane-informatiesysteem)

44. Overeenkomstig artikel 3, lid 2, van het voorstel is het kaderbesluit niet van toepassing op de verwerking van persoonsgegevens door Europol, Eurojust en het douane-informatiesysteem ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Deze bepaling zou gelijklopend kunnen zijn met de bepaling in artikel 46 van Verordening nr. 45/2001/EG.

⁽²⁾ Het douane-informatiesysteem is een klein, maar vrij gecompliceerd systeem dat uit nationale en supra-nationale elementen bestaat, vergelijkbaar met het Schengeninformatiesysteem. Gezien het relatief kleine belang van het huidige voorstel voor het douane-informatiesysteem en de complexiteit van het systeem zelf, wordt het in dit advies buiten beschouwing gelaten. De EDPS zal het douane-informatiesysteem in een andere context behandelen.

45. Strikt genomen is deze bepaling overbodig, in ieder geval voorzover ze betrekking heeft op Europol en Eurojust. Kaderbesluiten kunnen volgens artikel 34, lid 2, onder b), van het VEU alleen worden aangenomen voor de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten en kunnen niet tot Europol en Eurojust worden gericht.
46. Wat de inhoud betreft, geeft de tekst van artikel 3, lid 2, aanleiding tot de volgende opmerkingen:
- het huidige voorstel voorziet in een algemeen kader, dat in beginsel van toepassing moet zijn op alle situaties die onder de derde pijler vallen. De consistentie van het juridisch kader voor gegevensbescherming vormt op zich een element dat de doeltreffendheid van de gegevensbescherming verhoogt;
  - momenteel beschikken Europol en Eurojust over welomschreven systemen voor gegevensbescherming, met inbegrip van een systeem voor toezicht. Daarom is het niet onmiddellijk noodzakelijk om de toepasselijke voorschriften aan te passen aan de tekst van dit voorstel;
  - op langere termijn echter zouden de voorschriften inzake gegevensbescherming die voor Europol en Eurojust gelden, volledig in overeenstemming met het huidige kaderbesluit moeten worden gebracht;
  - dit is des te belangrijker, aangezien het huidige voorstel voor een kaderbesluit — afgezien van hoofdstuk III — van toepassing is op het verzamelen en verwerken van persoonsgegevens die door de lidstaten aan Europol en Eurojust worden verstrekt.

III.4. Structuur van het voorstel

47. De EDPS heeft het voorstel bestudeerd en is tot de conclusie gekomen dat het voorstel globaal gezien in een gelaagde beschermingsstructuur voorziet. De in hoofdstuk II — en betreffende specifieke thema's, in de hoofdstukken IV-VII — van het voorstel neergelegde gemeenschappelijke normen bevatten twee niveaus van bescherming:
- overbrenging naar de derde pijler van algemene beginselen inzake gegevensbescherming als vastgelegd in Richtlijn 95/46/EG en andere rechtsinstrumenten van de Europese Gemeenschappen, alsook in Verdrag nr. 108 van de Raad van Europa;
  - aanvullende voorschriften inzake gegevensbescherming die van toepassing zijn op iedere verwerking van persoonsgegevens in het kader van de derde pijler. Voorbeelden van deze aanvullende voorschriften zijn te vinden in artikel 4, leden 3 en 4, van het voorstel.
48. Hoofdstuk III voegt een derde beschermingsniveau toe voor specifieke vormen van verwerking. De titels van de twee afdelingen van hoofdstuk III en de formulering van verscheidene bepalingen van het voorstel lijken te impliceren dat dit hoofdstuk alleen van toepassing is op gegevens die door de bevoegde instanties van andere lidstaten worden verstrekt of beschikbaar gesteld. Dat zou betekenen dat een aantal belangrijke bepalingen voor de

bescherming van persoonsgegevens niet gelden voor persoonsgegevens indien deze niet worden uitgewisseld tussen lidstaten. De tekst is hier ambigu, omdat de bepalingen zelf verder lijken te gaan dan activiteiten die rechtstreeks verband houden met de uitgewisselde gegevens. In ieder geval wordt deze beperking van de werkingssfeer noch in de toelichting noch in de effectbeoordeling uitdrukkelijk uitgelegd of verantwoord.

49. De EDPS onderstreept de meerwaarde van deze gelaagde structuur, die op zich een optimale bescherming van de betrokkene kan bieden, rekening houdend met de specifieke behoeften van de wetshandhaving. Een dergelijke structuur beantwoordt aan de noodzaak van een adequate gegevensbescherming, als uitgedrukt tijdens de voorjaarsconferentie te Krakau in april 2005, en is in beginsel in overeenstemming met artikel 8 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie en het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, met name artikel 8 daarvan.
50. Een analyse van de tekst van het voorstel geeft evenwel aanleiding tot de volgende opmerkingen.
51. Ten eerste: er moet voor worden gezorgd dat de aanvullende voorschriften inzake gegevensbescherming in hoofdstuk II (het tweede niveau, vermeld in punt 47) niet afwijken van de algemene beginselen inzake gegevensbescherming. Volgens de EDPS moeten de aanvullende voorschriften in hoofdstuk II de betrokkenen extra bescherming bieden in verband met de specifieke context van de derde pijler (politiële en justitiële informatie). Met andere woorden: deze aanvullende voorschriften mogen niet tot een mindere mate van bescherming leiden.
52. Voorts mag hoofdstuk III, over specifieke vormen van verwerking (waarin het derde niveau van bescherming is opgenomen) niet afwijken van hoofdstuk II. Volgens de EDPS moeten de bepalingen van hoofdstuk III de betrokkenen extra bescherming bieden in situaties waarin bevoegde instanties van meer dan één lidstaat betrokken zijn; deze bepalingen mogen niet tot een mindere mate van bescherming leiden.
53. Ten tweede: voorschriften van algemene aard mogen niet in hoofdstuk III worden opgenomen. De EDPS beveelt aan deze bepalingen over te brengen naar hoofdstuk II. Alleen bepalingen die strikt verband houden met de bescherming van persoonsgegevens in geval van gegevensuitwisseling tussen lidstaten mogen in hoofdstuk III worden opgenomen. Dit is des te belangrijker, omdat hoofdstuk III belangrijke bepalingen bevat met het oog op een hoge mate van bescherming van de betrokkene in de context van de wetshandhaving (zie punt IV.1 van dit advies).

IV. ANALYSE VAN DE ELEMENTEN VAN HET VOORSTEL

IV.1. Uitgangspunten van de analyse

54. De EDPS zal bij de analyse van de verschillende wezenlijke elementen van het voorstel rekening houden met de bijzondere structuur en inhoud ervan. De EDPS zal niet bij ieder artikel van het voorstel commentaar leveren.

55. Eerst en vooral zijn de meeste bepalingen van het voorstel een getrouwe afspiegeling van andere rechtsinstrumenten van de EU met betrekking tot de bescherming van persoonsgegevens. Die bepalingen zijn consistent met het wettelijk kader inzake gegevensbescherming van de EU en volstaan om in passende garanties inzake gegevensbescherming in de derde pijler te voorzien.
56. De EDPS merkt echter op dat een aantal van de bepalingen in hoofdstuk III van het voorstel — betreffende specifieke aspecten van verwerking en in het algemeen (zie punt 48 van dit advies) alleen van toepassing op gegevens die met andere lidstaten worden uitgewisseld — algemene en essentiële beginselen van de EU-wetgeving inzake gegevensbescherming bevatten. Daarom moeten die bepalingen van hoofdstuk III naar hoofdstuk II worden overgebracht en toepasselijk worden gemaakt op iedere verwerking van gegevens door wetshandavingsinstanties. Dat is het geval voor de bepalingen betreffende de controle van de kwaliteit van de gegevens (artikel 9, leden 1 en 6) en betreffende de verdere verwerking van persoonsgegevens (artikel 11, lid 1).
57. In sommige van de andere artikelen van hoofdstuk III van het voorstel wordt geen onderscheid gemaakt tussen aanvullende voorwaarden die specifiek verband houden met de uitwisseling van gegevens met andere lidstaten — zoals de toestemming van de bevoegde instantie van de verstreckende lidstaat — en garanties die daarentegen ook relevant en noodzakelijk zijn met betrekking tot gegevens die binnen een lidstaat worden verwerkt. In die gevallen beveelt de EDPS aan deze laatste garanties algemeen toepasselijk te maken, ook voor persoonsgegevens die niet door een andere lidstaat zijn verstrekt of beschikbaar gesteld. Deze aanbeveling heeft betrekking op:
- de verstrekking van gegevens aan particuliere instanties en niet-wetshandavingsinstanties (artikel 13, onder a) en b), en artikel 14, onder a) en b)), en
  - de doorgifte aan derde landen of internationale instanties (artikel 15, met uitzondering van littera c).
58. In dit deel van het advies zal de aandacht van de wetgever ook worden gevestigd op een aantal aanvullende waarborgen die niet in het huidige voorstel zijn opgenomen. Volgens de EDPS moet in deze aanvullende waarborgen worden voorzien in verband met geautomatiseerde individuele besluiten, van derde landen ontvangen persoonsgegevens, de toegang tot de gegevensbanken van particuliere instanties, de verwerking van biometrische gegevens en DNA-profielen.
59. Voorts zullen in de volgende analyse aanbevelingen worden gedaan om de huidige tekst te verbeteren, teneinde voor doeltreffendheid van de bepalingen, samenhang van de tekst en consistentie met het huidige rechtskader inzake gegevensbescherming te zorgen.

IV.2. Beperking van het doel en verdere verwerking

60. Volgens artikel 4, lid 1, onder b), moeten persoonsgegevens voor welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden worden verkregen en mogen

zij vervolgens niet worden verwerkt op een wijze die onverenigbaar is met die doeleinden. Normaal gezien worden gegevens verzameld in verband met een welbepaald strafbaar feit (of, onder bepaalde omstandigheden, om onderzoek te verrichten naar een criminele groep of een crimineel netwerk enz.). Deze gegevens kunnen voor dat oorspronkelijke doel worden gebruikt en kunnen vervolgens voor een ander doel worden verwerkt op voorwaarde dat dit verenigbaar is met het oorspronkelijke doel (verzamelde gegevens over een wegens drugshandel veroordeelde persoon zouden bijvoorbeeld kunnen worden gebruikt in het kader van een onderzoek naar een netwerk van drugsdealers). Deze aanpak weerspiegelt het beginsel inzake beperking van het doel, zoals dat ook in artikel 8 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie is neergelegd, en is dus in overeenstemming met de huidige wetgeving inzake gegevensbescherming.

Verdere verwerking voor doeleinden die binnen de werkingssfeer van het kaderbesluit vallen

61. De EDPS merkt op dat het voorstel één situatie die zich bij het politiewerk kan voordoen, niet op volledig bevredigende wijze behandelt: de noodzaak om de gegevens verder te gebruiken voor een doel dat als onverenigbaar wordt beschouwd met het doel waarvoor ze zijn verzameld. Gegevens die door de politie zijn verzameld, kunnen noodzakelijk zijn om een totaal ander strafbaar feit op te lossen. Een voorbeeld: gegevens worden verzameld voor de vervolging van verkeersovertredingen, en vervolgens gebruikt om een autodief op te sporen en te vervolgen. Het tweede doel is wel legitiem, maar kan niet als volledig verenigbaar worden beschouwd met het doel waarvoor de gegevens zijn verzameld. Als wetshandavingsinstanties geen toestemming zouden krijgen om de gegevens voor dit tweede doel te gebruiken, zouden zij geneigd kunnen zijn gegevens te verzamelen voor ruime of onvoldoende omschreven doeleinden, in welk geval het beginsel inzake beperking van het doel zijn waarde zou verliezen wat het verzamelen betreft. Bovendien zou de toepassing van andere beginselen zoals evenredigheid, nauwkeurigheid en betrouwbaarheid worden belemmerd (zie artikel 4, lid 1, onder c) en d)).
62. Krachtens de EU-wetgeving inzake gegevensbescherming moeten persoonsgegevens voor welbepaalde en uitdrukkelijk omschreven doeleinden worden verkregen en mogen zij vervolgens niet worden verwerkt op een wijze die onverenigbaar is met die doeleinden. De EDPS is echter van oordeel dat er een zekere flexibiliteit moet worden toegestaan wat het verder gebruik betreft. De beperking op de verzameling van gegevens wordt wellicht beter nageleefd indien de instanties die met de interne veiligheid belast zijn, weten dat zij, met de juiste garanties, kunnen rekenen op een afwijking van de beperking op het verdere gebruik.
63. Er moet worden verduidelijkt dat deze behoefte aan verdere verwerking in artikel 11 van het voorstel weliswaar wordt erkend, maar op onvoldoende wijze. Artikel 11 is alleen van toepassing op gegevens die zijn ontvangen van of beschikbaar gesteld door de bevoegde instantie van een andere lidstaat, en biedt geen voldoende garanties.

64. De EDPS beveelt aan artikel 11, lid 1, toe te passen op alle gegevens, ongeacht of zij al dan niet van een andere lidstaat zijn ontvangen. Voorts moeten striktere waarborgen gelden voor het bepaalde in artikel 11, lid 1, onder b): het verdere gebruik van gegevens voor een doel dat als onverenigbaar met het oorspronkelijke doel wordt beschouwd, mag alleen worden toegestaan wanneer het, in een specifiek geval, strikt noodzakelijk is om strafbare feiten te voorkomen, te onderzoeken, op te sporen of te vervolgen, of om de belangen of de grondrechten van een persoon te beschermen. Uit praktisch oogpunt stelt de EDPS voor deze bepaling op te nemen in een nieuw artikel 4bis (in ieder geval in hoofdstuk II van het voorstel).
65. Artikel 11, leden 2 en 3, blijven ongewijzigd van toepassing; zij voorzien in bijkomende waarborgen voor gegevens die van andere lidstaten zijn ontvangen. De EDPS wijst erop dat artikel 11, lid 3, van toepassing zal zijn op de uitwisseling van gegevens via SIS II: de EDPS heeft in zijn advies over SIS II reeds vermeld dat ervoor moet worden gezorgd dat SIS-gegevens absoluut niet kunnen worden gebruikt voor andere doeleinden dan die van het systeem zelf.

Verdere verwerking voor doeleinden die buiten de politieke en de justitiële samenwerking vallen

66. In sommige gevallen moeten de gegevens worden verwerkt ter vrijwaring van andere grote belangen. In die gevallen zouden zij zelfs door andere instanties kunnen worden verwerkt dan de op grond van dit kaderbesluit bevoegde instanties. Deze bevoegdheden van de lidstaten zouden kunnen inhouden dat er bij de verwerking inbreuk wordt gemaakt op de persoonlijke levenssfeer (bijvoorbeeld de screening van een persoon die geen verdachte is) en moeten dus aan zeer strikte voorwaarden gebonden zijn, zoals de verplichting voor de lidstaten om specifieke wetgeving aan te nemen indien zij van deze afwijking gebruik willen maken. In het kader van de eerste pijler is deze kwestie behandeld in artikel 13 van Richtlijn 95/46/EG, waarin wordt bepaald dat in specifieke gevallen beperkingen op een aantal bepalingen van de Richtlijn zijn toegestaan. De lidstaten die dergelijke beperkingen toepassen, moeten dat doen conform artikel 8 van het EVRM.
67. Volgens dezelfde redenering moet in hoofdstuk II van dit kaderbesluit worden bepaald dat de lidstaten moet worden toegestaan wetgevende maatregelen te treffen om verdere verwerking mogelijk te maken, wanneer die maatregelen nodig zijn ter waarborging van:
- de voorkoming van bedreigingen van de openbare veiligheid, de landsverdediging of de nationale veiligheid;
  - de bescherming van een belangrijk economisch en financieel belang van een lidstaat of van de Europese Unie;
  - de bescherming van de betrokkene.

IV.3. Beginselen betreffende de rechtmatigheid van gegevensverwerking

68. Artikel 5 van het voorstel bepaalt dat persoonsgegevens alleen door de bevoegde autoriteiten mogen worden verwerkt indien wettelijk is bepaald dat de verwerking noodzakelijk is voor het vervullen van de wettelijke taak van de betrokken autoriteit en voor het voorkomen, onderzoeken, opsporen of vervolgen van strafbare feiten. De EDPS steunt de strikte voorwaarden van artikel 5.
69. In artikel 5 wordt echter de noodzaak onderschat om in specifieke omstandigheden gegevensverwerking op andere rechtsgronden wettelijk te maken. Het is een belangrijke bepaling die het bijvoorbeeld de politie niet onmogelijk mag maken om te voldoen aan haar wettelijke verplichtingen krachtens het nationale recht om informatie te verstrekken aan immigratie- of belastingdiensten. Daarom stelt de EDPS voor, in artikel 5 rekening te houden met andere gerechtvaardigde rechtsgronden voor de verwerking van persoonsgegevens, zoals de noodzaak een wettelijke verplichting waaraan de voor de verwerking verantwoordelijke is onderworpen, na te komen, de ondubbelzinnige toestemming van de betrokkene, mits de verwerking gebeurt in het belang van de betrokkene, of op grond van de noodzaak de vitale belangen van de betrokkene te beschermen.
70. De EDPS wijst erop dat de naleving van de beginselen betreffende de rechtmatigheid van gegevensverwerking van bijzonder belang is met betrekking tot politieke en justitiële samenwerking; zo zou het onrechtmatig verzamelen van persoonsgegevens door de politie tot gevolg kunnen hebben dat persoonsgegevens niet als bewijs kunnen worden gebruikt in gerechtelijke procedures.

IV.4. Noodzaak en evenredigheid

71. De artikelen 4 en 5 van het voorstel zijn er tevens op gericht te waarborgen — over het algemeen op bevredigende wijze — dat de beperkingen van de bescherming van persoonsgegevens noodzakelijk en evenredig zijn, zoals voorgeschreven door het recht van de Europese Unie en door de jurisprudentie van het Europees Hof voor de rechten van de mens inzake artikel 8 EVRM:
- artikel 4, lid 1, onder c), bevat de algemene regel dat gegevens toereikend, ter zake dienend en niet bovenmatig zijn, uitgaande van de doeleinden waarvoor zij worden verzameld of waarvoor zij vervolgens worden verwerkt;
  - artikel 5 bepaalt dat de verwerking *noodzakelijk* moet zijn voor het vervullen van de wettelijke taak van de betrokken autoriteit en met het oog op het voorkomen, onderzoeken, opsporen en vervolgen van strafbare feiten;
  - artikel 4, lid 4, bepaalt dat de verwerking van persoonsgegevens slechts noodzakelijk is indien aan bepaalde specifieke voorwaarden is voldaan.

72. De EDPS merkt op dat de voorgestelde formulering van artikel 4, lid 4, niet beantwoordt aan de criteria als vastgelegd in de jurisprudentie van het Europees Hof voor de rechten van de mens in verband met artikel 8 EVRM, volgens welke in een democratische samenleving een beperking van het privé-leven slechts mag worden opgelegd wanneer zulks noodzakelijk is. Volgens het voorstel zou gegevensverwerking als noodzakelijk worden beschouwd, niet alleen wanneer zij het de wetshandhavings- en justitiële autoriteiten *mogelijk zou maken* hun taken uit te voeren, maar ook wanneer er *redelijke gronden zijn om aan te nemen* dat de betrokken persoonsgegevens het voorkomen, onderzoeken, opsporen en vervolgen van strafbare feiten louter zouden *vergemakkelijken of versnellen*.
73. Die criteria sporen niet met de vereisten van artikel 8 EVRM, want bijna elke verwerking van persoonsgegevens kan worden beschouwd als iets dat de activiteiten van de politie of de justitiële autoriteiten vergemakkelijkt, ook als de betrokken gegevens niet echt nodig zijn om die activiteiten uit te voeren.
74. De huidige tekst van artikel 4, lid 4, zou de weg effenen naar een onaanvaardbaar grote verzameling van persoonsgegevens, louter vanuit de overtuiging dat persoonsgegevens het voorkomen, onderzoeken, opsporen en vervolgen van strafbare feiten *gemakkelijker kunnen maken*. De verwerking van persoonsgegevens mag echter slechts als noodzakelijk worden beschouwd wanneer de bevoegde autoriteiten de noodzaak ervan duidelijk kunnen aantonen en op voorwaarde dat er geen maatregelen voorhanden zijn die minder inbreuk maken op de persoonlijke levenssfeer.
75. Om die reden beveelt de EDPS aan, het eerste streepje van artikel 4, lid 4, te herformuleren om ervoor te zorgen dat de jurisprudentie betreffende artikel 8 EVRM wordt gerespecteerd. Omwille van de innerlijke logica van het kaderbesluit stelt de EDPS tevens voor artikel 4, lid 4, over te brengen naar het einde van artikel 5.

IV. 5. Verwerking van bijzondere categorieën van gegevens

76. Artikel 6 omvat een principieel verbod op de verwerking van gevoelige gegevens, d.w.z. persoonsgegevens waaruit de raciale of etnische afkomst, de politieke opvattingen, de godsdienstige of levensbeschouwelijke overtuiging, of het lidmaatschap van een vakvereniging blijkt, of die de gezondheid of het seksleven betreffen. Dat verbod zal niet van toepassing zijn wanneer de verwerking bij wet is geregeld en absoluut noodzakelijk is voor het vervullen van de wettelijke taak van de betrokken autoriteit met het oog op het voorkomen, onderzoeken, opsporen en vervolgen van strafbare feiten. Gevoelige gegevens mogen ook worden verwerkt wanneer de betrokkene zijn uitdrukkelijke toestemming heeft gegeven. In beide gevallen moet worden gezorgd voor passende, specifieke waarborgen.
77. Artikel 6 geeft aanleiding tot twee opmerkingen. Ten eerste is artikel 6 te veel gebaseerd op de toestemming van de betrokkene. De EDPS benadrukt dat de verwerking van gevoelige gegevens op basis van de uitdrukkelijke toestemming van de betrokkene alleen mag worden

toegelaten wanneer de verwerking gebeurt in het belang van de betrokkene en wanneer weigering geen negatieve consequenties voor de betrokkene met zich mee zou brengen. De EDPS beveelt aan, artikel 6 dienovereenkomstig te wijzigen, ook om het artikel te doen sporen met de huidige EU-wetgeving inzake gegevensbescherming.

78. Ten tweede meent de EDPS dat ook andere rechtsgronden voor verwerking, zoals de noodzaak de vitale belangen van de betrokkene of van iemand anders (wanneer de betrokkene lichamelijk of juridisch niet bekwaam is om toestemming te geven) te beschermen, in aanmerking kunnen komen.
79. Op het vlak van politieke en justitiële samenwerking wordt de verwerking van andere categorieën van mogelijk gevoelige persoonsgegevens, zoals biometrische gegevens en DNA-profielen, steeds belangrijker. Die gegevens vallen niet expliciet onder artikel 6 van het voorstel. De EDPS verzoekt de EU-wetgever om de in dit voorstel vervatte algemene beginselen inzake gegevensverwerking met bijzondere aandacht te implementeren in verdere regelgeving die de verwerking van deze bijzondere categorieën van gegevens regelt. Een voorbeeld is het huidige voorstel voor een kaderbesluit van de Raad betreffende de uitwisseling van gegevens op basis van het beschikbaarheidsbeginsel (zie punt 12-15), dat wel uitdrukkelijk voorziet in de verwerking en uitwisseling van biometrische gegevens en DNA-profielen (zie bijlage II van het voorstel), maar verder niet ingaat op de gevoeligheid en specificiteit van deze gegevens uit het oogpunt van de gegevensbescherming.
80. De ECPS beveelt aan te voorzien in specifieke waarborgen, met name om te garanderen dat:
- biometrische gegevens en DNA-profielen uitsluitend worden gebruikt op basis van naar behoren vastgestelde en interoperabele technische normen,
  - de nauwkeurigheid ervan zorgvuldig in overweging wordt genomen en door de betrokkene met gemakkelijk beschikbare middelen kan worden aangevochten, en
  - het respect voor de waardigheid van de persoon ten volle wordt gewaarborgd.

De wetgever moet beslissen of deze bijkomende waarborgen worden gegeven in dit kaderbesluit dan wel in de specifieke rechtsinstrumenten die de verzameling en uitwisseling van deze bijzondere categorieën van gegevens regelen.

IV.6. Nauwkeurigheid en betrouwbaarheid

81. Artikel 4, lid 1, onder d), bevat de algemene regels betreffende de kwaliteit van gegevens. Volgens dat artikel moet de voor de verwerking verantwoordelijke erop toezien dat de gegevens nauwkeurig zijn en, zo nodig, worden bijgewerkt. Hij treft alle redelijke maatregelen om onjuiste of onvolledige gegevens, gelet op de doeleinden waarvoor zij verzameld en/of vervolgens verwerkt zijn, uit te wissen of te corrigeren. Dit strookt met de algemene beginselen van de EU-wetgeving inzake gegevensbescherming.

82. Volgens artikel 4, lid 1, onder d), derde zin, kunnen de lidstaten bepalen dat gegevens volgens verschillende nauwkeurigheds- en betrouwbaarheidseisen kunnen worden verwerkt. De EDPS ziet deze bepaling als een afwijking van het algemene beginsel van nauwkeurigheid en beveelt aan het afwijkende karakter van deze bepaling te verduidelijken door in het begin van artikel 4, lid 1, onder d), derde zin, „nochtans” of „niettemin” toe te voegen. In deze gevallen — wanneer de juistheid van de gegevens niet volledig kan worden gewaarborgd — zal de voor de verwerking verantwoordelijke de plicht hebben om tussen de gegevens een onderscheid te maken volgens de mate van nauwkeurigheid en betrouwbaarheid, waarbij vooral moet worden gelet op het fundamentele onderscheid tussen op feiten gebaseerde gegevens en op meningen en persoonlijke oordelen gebaseerde gegevens. De EDPS benadrukt het belang van deze verplichting, zowel voor de betrokkenen als voor de wetshandhavingsautoriteiten, voornamelijk wanneer deze gegevens ver van de bron worden verwerkt (zie punt 7 van dit advies).

Controle van de kwaliteit van de gegevens

83. Het algemene beginsel in artikel 4, lid 1, onder d), wordt aangevuld door de meer specifieke waarborgen van artikel 9 betreffende de controle van de kwaliteit van de gegevens. Artikel 9 bepaalt met name het volgende:

1. de kwaliteit van de persoonsgegevens wordt gecontroleerd voordat de gegevens worden verstrekt of beschikbaar gesteld. Tevens wordt de kwaliteit van persoonsgegevens die door middel van directe geautomatiseerde toegang beschikbaar worden gesteld, regelmatig gecontroleerd (artikel 9, lid 1 en lid 2);
2. bij alle verstrekte gegevens worden rechterlijke beslissingen en beslissingen om niet te vervolgen vermeld en worden gegevens op basis van meningen, voordat ze worden verstrekt, gecontroleerd bij de bron, waarbij tevens de mate van nauwkeurigheid of betrouwbaarheid wordt vermeld (artikel 9, lid 1);
3. persoonsgegevens worden op verzoek van de betrokkene gemarkeerd indien deze de juistheid van de gegevens ontkent en de juistheid of onjuistheid van de gegevens niet kan worden vastgesteld (artikel 9, lid 6).

84. Artikel 4, lid 1, en artikel 9, waarborgen, samen toegepast, dan ook dat de kwaliteit van persoonsgegevens adequaat wordt gecontroleerd, zowel door de betrokkene als door de autoriteiten die het dichtst staan bij de bronnen van de verwerkte gegevens en aldus in de beste positie verkeren om deze te controleren.

85. De EDPS verheugt zich over deze bepalingen, die zich toespitsen op de behoeften van de wetshandhavingsautoriteiten en terzelfder tijd waarborgen dat elk gegeven behoorlijk in overweging wordt genomen en wordt gebruikt overeenkomstig zijn juistheid en betrouwbaarheid, waardoor wordt voorkomen dat een betrokkene onevenredig nadeel ondervindt van het eventueel gebrek aan nauwkeurigheid van gegevens betreffende hem of haar.

86. De controle van de kwaliteit van de gegevens is een essentieel onderdeel van de bescherming van de betrokkene, vooral wat door politieke en justitiële autoriteiten verwerkte persoonsgegevens betreft. De EDPS betreurt dan ook dat de toepasbaarheid van artikel 9 op de controle van de kwaliteit van de gegevens wordt beperkt tot gegevens die aan andere lidstaten worden verstrekt of beschikbaar gesteld. Dat is ongelukkig, want het betekent dat de kwaliteit van persoonsgegevens, die ook voor wethandavingsdoeleinden essentieel is, slechts volledig zou zijn gewaarborgd wanneer deze gegevens aan andere lidstaten zijn verstrekt of beschikbaar gesteld, maar niet wanneer zij in een lidstaat worden verwerkt⁽¹⁾. Het is daarentegen van wezenlijk belang — zowel voor de betrokkenen als voor de bevoegde autoriteiten — ervoor te zorgen dat een correcte controle op de kwaliteit geldt voor alle persoonsgegevens, ook die welke niet aan een andere lidstaat worden verstrekt of beschikbaar gesteld.

87. De EDPS beveelt dan ook aan de beperkingen in het toepassingsgebied van artikel 9, lid 1 en lid 6, op te heffen en deze bepalingen over te brengen naar hoofdstuk II van het voorstel.

Onderscheid tussen verschillende categorieën van gegevens

88. Artikel 4, lid 2, bevat de verplichting voor de voor de verwerking verantwoordelijke om een duidelijk onderscheid te maken tussen de persoonsgegevens van verschillende categorieën van personen (verdachten, veroordeelden, getuigen, slachtoffers, informanten, contactpersonen, anderen). De EDPS juicht deze aanpak toe. De wetshandhavings- en justitiële autoriteiten kunnen inderdaad gegevens betreffende zeer verschillende categorieën van personen moeten verwerken, maar het is van essentieel belang dat tussen deze gegevens een onderscheid wordt gemaakt volgens de verschillende mate van betrokkenheid bij een strafbaar feit. In het bijzonder moet in de voorwaarden voor het verzamelen van gegevens, de termijnen, de voorwaarden om de betrokkene toegang of informatie te weigeren, de voorwaarden inzake toegang tot de gegevens voor de bevoegde autoriteiten rekening worden gehouden met de kenmerken van de verschillende categorieën van verwerkte gegevens en de verschillende doeleinden waarvoor deze gegevens door de wetshandhavings- en justitiële autoriteiten worden verzameld.

89. In dit verband vraagt de EDPS bijzondere aandacht voor gegevens betreffende niet-verdachten. Specifieke voorwaarden en waarborgen zijn nodig om evenredigheid te verzekeren en om nadeel voor personen die niet actief bij een strafbaar feit zijn betrokken, te voorkomen. Voor deze categorie van personen moet het voorstel aanvullende bepalingen bevatten om het doel van de verwerking strikt te omschrijven, precieze termijnen te bepalen en de toegang tot gegevens te beperken. De EDPS beveelt aan het voorstel dienovereenkomstig te wijzigen.

⁽¹⁾ Voorts zou dat niet stroken met Aanbeveling R (87) 15 van het Comité van ministers van de Raad van Europa aan de lidstaten betreffende het gebruik van persoonsgegevens door de politie. Met name beginsel 7.2 bepaalt dat „regelmatige controles” van de kwaliteit van persoonsgegevens moeten worden gehouden in overleg met de toezichthoudende autoriteit of overeenkomstig het nationale recht.

90. De huidige tekst van het voorstel bevat één specifieke waarborg inzake niet-verdachten, namelijk artikel 7, lid 1. Volgens de EDPS is dit een belangrijke waarborg, voornamelijk omdat de lidstaten niet mogen voorzien in afwijkingen. Ongelukkig genoeg bevat artikel 7, lid 1, alleen specifieke waarborgen inzake termijnen en is de toepasbaarheid ervan beperkt tot de in het laatste streepje van artikel 4, lid 3, van het voorstel vermelde categorie van personen. Het voorziet derhalve niet in bevredigende waarborgen en bestrijkt niet de hele groep niet-verdachten⁽¹⁾.
91. Ook gegevens betreffende veroordeelde personen vereisen specifieke aandacht. Wat deze gegevens betreft moet namelijk terdege rekening worden gehouden met de recente en toekomstige initiatieven voor uitwisseling van strafregisters en moet de samenhang worden gewaarborgd⁽²⁾.
92. Gezien het voorgaande stelt de EDPS voor, aan artikel 4 een nieuw lid toe te voegen, dat het volgende behelst:

- aanvullende bepalingen om het doeleinde van de verwerking strikt te omschrijven, precieze termijnen te bepalen en de toegang tot gegevens te beperken, voor zover het geen verdachten betreft.
- de verplichting voor de lidstaten om de juridische gevolgen vast te stellen naar gelang van het onderscheid dat moet worden gemaakt tussen persoonsgegevens van verschillende categorieën van personen, rekening houdende met de kenmerken van de verschillende categorieën van verwerkte gegevens en de verschillende doeleinden waarvoor deze gegevens door de wetshandavings- en justitiële autoriteiten worden verzameld.
- de juridische gevolgen moeten betrekking hebben op de voorwaarden voor het verzamelen van persoonsgegevens, termijnen, doorgifte en verder gebruik van gegevens en voorwaarden om voor weigering van toegang of informatie aan de betrokkene.

IV.7. Termijnen voor het bewaren van persoonsgegevens

93. De algemene beginselen betreffende de termijnen voor het bewaren van persoonsgegevens zijn vastgesteld in artikel 4, lid 1, onder e), en artikel 7, lid 1, van het voorstel. Als algemeen beginsel mogen gegevens niet langer worden bewaard dan nodig is voor het doel waarvoor zij

⁽¹⁾ Zie meer bepaald punt 94 van dit advies.

⁽²⁾ Besluit 2005/876/JBZ van de Raad inzake de uitwisseling van gegevens uit het strafregister is op 9 december van kracht geworden. Het besluit houdt een aanvulling en vergemakkelijking in van de bestaande mechanismen voor de verstrekking van informatie betreffende veroordelingen die zijn gebaseerd op bestaande overeenkomsten, instrumenten als het Europees Verdrag aangaande de wederzijdse rechtshulp in strafzaken van 1959 en het Verdrag aangaande de wederzijdse rechtshulp in strafzaken van 2000. Deze tekst zal later worden vervangen door een preciezer kaderbesluit van de Raad. De Commissie is voornemens op dit gebied een nieuw kaderbesluit voor te stellen.

zijn verzameld. Dit strookt met de EU-wetgeving inzake gegevensbescherming⁽³⁾.

94. Het algemene beginsel van artikel 7, lid 1, is evenwel uitsluitend van toepassing „tenzij het nationale recht anders bepaalt”. De EDPS merkt op dat deze uitzondering zeer algemeen is en verder gaat dan de afwijkingen die overeenkomstig artikel 4, lid 1, onder e), toegestaan zijn. De EDPS stelt voor om de algemene afwijking waarin artikel 7, lid 1, voorziet, te schrappen, of om ten minste de openbare belangen die het gebruik van deze afwijking door de lidstaten rechtvaardigen, uitdrukkelijk te beperken⁽⁴⁾.
95. Artikel 7, lid 2, bepaalt dat de inachtneming van de termijnen door de passende procedurele en technische maatregelen zal worden gewaarborgd en regelmatig zal worden gecontroleerd. De EDPS is ingenomen met deze bepaling, maar beveelt aan om uitdrukkelijk te bepalen dat de passende procedurele en technische maatregelen dienen te voorzien in een automatische en regelmatige verwijdering van persoonsgegevens na een bepaalde termijn.

IV.8. Uitwisselingen van persoonsgegevens met derde landen

96. Doeltreffende politie en justitie samenwerking binnen de EU-grenzen is steeds sterker afhankelijk van samenwerking met derde landen en internationale organisaties. Vele maatregelen die gericht zijn op de verbetering van wetshandhaving en justitiële samenwerking met derde landen of internationale organen worden thans besproken of overwogen op zowel nationaal als EU-niveau⁽⁵⁾. De ontwikkeling van deze internationale samenwerking zal waarschijnlijk in hoge mate steunen op de uitwisseling van persoonsgegevens.
97. Het is derhalve van wezenlijk belang dat de beginselen van de eerlijke en wettige verwerking — en de beginselen van de eerlijke rechtsbedeling in het algemeen — eveneens gelden voor de verzameling en uitwisseling van persoonsgegevens over de grenzen van de Unie heen, en dat persoonsgegevens slechts aan derde landen of internationale organisaties worden doorgegeven indien de betrokken derde partijen garant staan voor een toereikend beschermingsniveau of passende waarborgen.

⁽³⁾ Naast de algemene bepaling inzake termijnen voor het bewaren van persoonsgegevens als bepaald in artikel 7, worden in het voorstel nadere specifieke bepalingen vastgesteld in verband met persoonsgegevens die met andere lidstaten worden uitgewisseld. Zo voorziet artikel 9, lid 7, erin dat persoonsgegevens worden gewist

1. indien deze gegevens niet hadden mogen worden verstrekt, beschikbaar gesteld of ontvangen;
2. na een termijn die door de verstrekkende instantie wordt meegeedeeld, tenzij de persoonsgegevens verder nog nodig zijn voor gerechtelijke procedures;
3. indien de gegevens niet of niet langer nodig zijn voor het doel waarvoor ze werden verstrekt.

⁽⁴⁾ Hierbij kan worden gedacht aan een beperking tot terrorismebestrijding en/of de specifieke openbare belangen die zijn vermeld in artikel 4, lid 1, onder e): historische, statistische of wetenschappelijke doeleinden.

⁽⁵⁾ Zie bijvoorbeeld de recente mededeling van de Commissie „A Strategy on the External Dimension of the Area of Freedom, Security and Justice” (COM(2005) 491 def).

Doorgifte van persoonsgegevens aan derde landen

98. In dit verband is de EDPS ingenomen met artikel 15 van het voorstel, dat voorziet in bescherming in geval van doorgifte aan bevoegde instanties in derde landen of aan internationale organen. Deze bepaling, die is opgenomen in hoofdstuk III van het voorstel, is evenwel alleen van toepassing op gegevens die zijn ontvangen van of beschikbaar gesteld door bevoegde instanties van andere lidstaten. Als gevolg van die beperking blijft het systeem van gegevensbescherming op het niveau van de Europese Unie kampen met een tekortkoming wat betreft gegevens die niet afkomstig zijn van bevoegde instanties van andere lidstaten. Volgens de EDPS is die tekortkoming onaanvaardbaar, om de hiernavolgende redenen.
99. In de eerste plaats mag het door de EU-wetgeving geboden beschermingsniveau in geval van doorgifte aan derde landen niet bepaald worden op basis van de bron van de gegevens: een politiedienst in de lidstaat die gegevens doorgeeft aan een derde land of een politiedienst in een andere lidstaat.
100. In de tweede plaats moet worden opgemerkt dat de voorschriften voor de doorgifte van persoonsgegevens aan derde landen een fundamenteel beginsel van de wetgeving inzake gegevensbescherming vormen. Dit beginsel vormt niet alleen een fundamentele bepaling van Richtlijn 95/46/EG, maar is tevens vastgelegd in het aanvullend protocol bij Verdrag 108⁽¹⁾. De in artikel 1 van het voorstel bedoelde gemeenschappelijke normen voor de bescherming van persoonsgegevens kunnen niet worden gewaarborgd indien de gemeenschappelijke voorschriften voor de doorgifte van persoonsgegevens aan derde landen niet alle verwerkingsoperaties omvatten. Bijgevolg zouden de rechten van de betrokkenen die door onderhavig voorstel worden gewaarborgd, direct worden aangetast indien persoonsgegevens zouden kunnen worden doorgegeven aan derde landen die geen passend niveau van bescherming bieden.
101. In de derde plaats zou de beperking van de werkingssfeer van deze voorschriften tot „uitgewisselde gegevens” tot gevolg hebben dat er, wat betreft gegevens die slechts in één land worden verwerkt, geen waarborgen zouden zijn: paradoxaal genoeg zouden persoonsgegevens — zonder enige passende bescherming van die gegevens — „makkelijker” kunnen worden doorgegeven aan derde landen dan aan andere lidstaten. Dit zou het „witwassen van informatie” mogelijk kunnen maken. De bevoegde instanties van lidstaten zouden de strikte normen inzake gegevensbescherming kunnen omzeilen door gegevens door te geven aan derde landen of internationale organisatie,

⁽¹⁾ Het Aanvullend Protocol bij het Verdrag tot bescherming van personen met betrekking tot de geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens inzake toezichhoudende autoriteiten en grensoverschrijdend verkeer van gegevens werd ondertekend op 8.11.2001 en is op 1.7.2004 in werking getreden. Dit bindend internationaal rechtsinstrument is tot op heden door 11 staten ondertekend (9 daarvan zijn EU-lidstaten). Artikel 2, lid 1, van het protocol legt het volgende algemene beginsel vast: „Elke Partij bepaalt dat de doorgifte van persoonsgegevens naar een ontvanger die valt onder de rechtsmacht van een staat of organisatie die geen Partij is bij het Verdrag uitsluitend kan plaatsvinden wanneer die staat of organisatie een passend niveau van bescherming waarborgt voor de beoogde gegevensoverdracht.”.

waar ze toegankelijk zouden zijn voor een bevoegde instantie van een andere lidstaat of van waar ze zelfs aan een dergelijke instantie zouden kunnen worden teruggestuurd.

102. De EDPS beveelt derhalve aan om het onderhavige voorstel zodanig te wijzigen dat artikel 15 van toepassing is voor de uitwisseling van alle persoonsgegevens met derde landen. Deze aanbeveling heeft geen betrekking op artikel 15, lid 1, onder c), aangezien deze bepaling vanwege de aard ervan uitsluitend relevant is voor persoonsgegevens die met andere lidstaten worden uitgewisseld.

Uitzonderlijke doorgifte naar landen zonder passende bescherming

103. Artikel 15 legt een reeks voorwaarden voor de doorgifte aan bevoegde instanties in derde landen of aan internationale organisaties vast die vergelijkbaar zijn met de voorwaarden van artikel 25 van Richtlijn 95/46/EG. Artikel 15, lid 6, voorziet evenwel in de mogelijkheid om gegevens door te geven aan derde landen of internationale organisaties die geen passend niveau van gegevensbescherming waarborgen, op voorwaarde dat de doorgifte absoluut noodzakelijk is om de wezenlijke belangen van een lidstaat te vrijwaren of om een ernstige bedreiging van de openbare veiligheid of van een bepaalde persoon of bepaalde personen te voorkomen.
104. Er moet nader worden toegelicht wanneer een beroep kan worden gedaan op de in lid 6 vastgelegde uitzondering. De EDPS doet derhalve de volgende aanbevelingen:
- er moet duidelijk worden gemaakt dat met deze uitzondering louter een afwijking op de voorwaarde van het „passende beschermingsniveau” wordt ingesteld, maar geen afbreuk wordt gedaan aan de andere voorwaarden die in artikel 15, lid 1, zijn vastgelegd.
  - er moet aan worden toegevoegd dat de doorgifte van gegevens op basis van deze uitzondering onderworpen moet zijn aan passende voorwaarden (bijvoorbeeld de uitdrukkelijke voorwaarde dat de gegevens slechts tijdelijk en voor specifieke doeleinden zullen worden verwerkt) en ter kennis van de bevoegde toezichhoudende autoriteit moet worden gebracht.

Verwerking van persoonsgegevens die door derde landen zijn verstrekt

105. In het kader van de toenemende uitwisseling van persoonsgegevens met politieke en justitiële autoriteiten van derde landen moet voorts bijzondere aandacht worden besteed aan de persoonsgegevens die worden „geïmporteerd” uit die derde landen waar geen passende normen voor de eerbiediging van de mensenrechten — en in het bijzonder voor de bescherming van persoonsgegevens — zijn gewaarborgd.

106. Vanuit een breder oogpunt is de EDPS van oordeel dat de wetgever moet waarborgen dat persoonsgegevens die door derde landen worden verstrekt, ten minste voldoen aan de internationale normen betreffende de eerbiediging van de mensenrechten. Gegevens die met behulp van foltering of door schendingen van de mensenrechten werden verzameld, zwarte lijsten die louter gebaseerd zijn op politieke overtuigingen of seksuele gerichtheid zouden bijvoorbeeld niet verwerkt mogen worden of betrouwbaar mogen worden geacht door de wetshandhavingdiensten en de justitiële autoriteiten, tenzij dit gebeurt in het belang van de betrokkene. De EDPS beveelt derhalve aan dat deze aangelegenheid ten minste in een overweging van het voorstel wordt toegelicht, eventueel door te verwijzen naar de relevante internationale instrumenten⁽¹⁾.
107. Wat meer specifiek de bescherming van persoonsgegevens betreft, merkt de EDPS op dat een mogelijk gebrek aan kwaliteit van de gegevens terdege moet worden beoordeeld bij de verstrekking van persoonsgegevens door landen zonder passende normen en waarborgen voor de bescherming van persoonsgegevens, zodat EU-wetshandhavingdiensten zich niet ten onrechte op die informatie baseren en geen nadeel aan betrokkenen wordt berokkend.
108. De EDPS beveelt derhalve aan om aan artikel 9 van het voorstel een bepaling toe te voegen, die erin voorziet dat de kwaliteit van de persoonsgegevens die door derde landen worden verstrekt, specifiek moeten worden beoordeeld zodra ze binnenkomen, en dat de mate van nauwkeurigheid en betrouwbaarheid van die gegevens moet worden aangegeven.

IV.9. Uitwisseling van persoonsgegevens met particuliere instanties en niet-wetshandhavinginstanties

109. De artikelen 13 en 14 van het voorstel voorzien in een reeks voorwaarden waaraan moet zijn voldaan wanneer persoonsgegevens verder worden verstrekt aan particuliere instanties en niet-wetshandhavinginstanties. Zoals reeds gezegd vormen deze artikelen een aanvulling op de meer algemene regels van hoofdstuk II, waaraan in elk geval moet worden voldaan.
110. De EDPS is van oordeel dat het in specifieke gevallen ter voorkoming en bestrijding van criminaliteit nodig kan zijn gegevens te verstrekken aan particuliere instanties en aan andere openbare instanties, maar dat er niettemin specifieke en stringente voorwaarden dienen te gelden. Dit is in overeenstemming met het standpunt dat de

Europese functionarissen voor gegevensbescherming hebben ingenomen in de standpuntnota die in Krakau is aangenomen⁽²⁾.

111. Vanuit dit oogpunt is de EDPS van oordeel dat het opleggen van bijkomende voorwaarden in de artikelen 13 en 14 toereikend kan worden geacht, indien die voorwaarden worden toegepast in samenhang met de in hoofdstuk II bepaalde algemene voorwaarden, met inbegrip van de toepassing van alle regels inzake de verdere verwerking. Het voorliggende voorstel beperkt evenwel de toepasbaarheid van de artikelen 13 en 14 tot persoonsgegevens die werden ontvangen van of die beschikbaar werden gesteld door de bevoegde instanties van een andere lidstaat.
112. Gelet op de toenemende uitwisseling van gegevens tussen wetshandhavinginstanties en andere instanties of particuliere instanties binnen de lidstaten, is het van nog groter belang dat laatstgenoemde voorwaarden algemeen zouden gelden. Een voorbeeld daarvan zijn de publiek-private partnerschappen bij wetshandhavingactiviteiten⁽³⁾.
113. De EDPS beveelt derhalve aan om het onderhavige voorstel zodanig te wijzigen dat de artikelen 13 en 14 van toepassing zijn op de uitwisseling van *alle* persoonsgegevens, met inbegrip van die welke niet zijn verstrekt of beschikbaar gesteld door een andere lidstaat. Deze aanbeveling heeft geen betrekking op artikel 13, onder c) en artikel 14, onder c).

Toegang tot en verder gebruik van persoonsgegevens die door particuliere instanties worden beheerd

114. De uitwisseling van persoonsgegevens met particuliere instanties werkt in twee richtingen: zij houdt in dat particuliere instanties ook persoonsgegevens verstrekken aan of ter beschikking stellen van wetshandhavinginstanties en justitiële autoriteiten.
115. Overheidsinstanties krijgen in dit geval toegang tot persoonsgegevens die voor handelsdoeleinden zijn verzameld (handelstransacties, marketing, dienstverlening, enz.) en door particuliere voor verwerking verantwoordelijke instanties worden beheerd, en kunnen die gegevens verder gebruiken voor totaal andere doeleinden zoals het voorkomen, onderzoeken, opsporen of vervolgen van strafbare feiten. Bovendien dient de nauwkeurigheid en betrouwbaarheid van de gegevens die voor handelsdoeleinden zijn verwerkt, nauwgezet te worden beoordeeld wanneer deze gegevens voor wetshandhavingdoeleinden worden gebruikt⁽⁴⁾.

⁽²⁾ Standpuntnota over rechtshandhaving en informatie-uitwisseling in de EU, goedgekeurd door de voorjaarsconferentie van de Europese gegevensbeschermingsautoriteiten, Krakau, 25-26 april 2005.

⁽³⁾ Zie het Wetgevings- en werkprogramma van de Commissie voor 2006, COM(2005) 531 def.

⁽⁴⁾ Een telefoonrekening is bijvoorbeeld voor handelsdoeleinden betrouwbaar wanneer zij correct vermeldt welke telefoongesprekken werden gevoerd; wetshandhavinginstanties kunnen evenwel niet volledig afgaan op dezelfde telefoonrekening om een sluitend bewijs te leveren over wie een specifiek gesprek heeft gevoerd.

⁽¹⁾ VN-Verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of ontterende behandeling of bestraffing, ondertekend door alle EU-lidstaten en in werking getreden op 26 juni 1987. Artikel 15 bepaalt met name wat volgt: „Iedere Staat die Partij is, draagt ervoor zorg dat een verklaring waarvan wordt vastgesteld dat deze is afgelegd ten gevolge van foltering, niet wordt aangevoerd als bewijs in een rechtszaak, behalve tegen een van foltering beschuldigde persoon als bewijs dat de verklaring werd afgelegd”.

116. Een recent en belangrijk voorbeeld van toegang tot particuliere gegevensbanken voor wetshandavingsdoeleinden is de goedgekeurde tekst van de richtlijn betreffende de bewaring van gegevens (zie hierboven, punten 16 tot en met 18), die bepaalt dat de aanbieders van openbare elektronische communicatiediensten of van een openbaar communicatienetwerk voor een periode van maximaal twee jaar bepaalde gegevens betreffende de communicaties moeten bewaren, teneinde te garanderen dat die gegevens beschikbaar zijn voor het onderzoek, de opsporing en vervolging terzake van zware criminaliteit. Volgens de goedgekeurde tekst vallen kwesties betreffende de toegang tot voornoemde gegevens buiten het toepassingsgebied van het communautaire recht en kunnen deze niet bij de richtlijn zelf worden geregeld. Deze belangrijke kwesties kunnen evenwel onderworpen zijn aan nationale wetten of aan handelingen uit hoofde van titel VI van het VEU⁽¹⁾.
117. In zijn advies over het voorstel voor deze richtlijn heeft de EDPS een ruimere interpretatie van het EG-Verdrag verdedigd, omdat de beperking van de toegang noodzakelijk is teneinde een passende bescherming te garanderen van de betrokkene wiens communicatiegegevens moeten worden bewaard. Spijtig genoeg heeft de Europese wetgever in voornoemde richtlijn evenwel geen voorschriften inzake de toegang opgenomen.
118. Wat betreft dit advies, herhaalt de EDPS dat hij er sterk de voorkeur aan geeft in de EU-wetgeving gemeenschappelijke normen voor de toegang en het verdere gebruik door wetshandavingsinstanties vast te stellen. Zolang deze aangelegenheid niet in de eerste pijler is geregeld, zou een instrument van de derde pijler de nodige bescherming kunnen bieden. Dit standpunt van de EDPS steunt voorts op de algemene toename van gegevensuitwisselingen tussen lidstaten en het recente voorstel betreffende het beschikbaarheidsbeginsel. Verschillende nationale regels inzake toegang en verder gebruik zouden niet verenigbaar zijn met het voorgestelde „vrije verkeer” van wetshandavingsinformatie in de gehele EU, waaronder ook de gegevens van particuliere gegevensbanken vallen.
119. De EDPS is derhalve van oordeel dat er gemeenschappelijke normen dienen te gelden voor de toegang van wetshandavingsinstanties tot persoonsgegevens die in het bezit zijn van particuliere instanties, teneinde te garanderen dat toegang uitsluitend wordt toegestaan op basis van welomschreven voorwaarden en beperkingen. Met name zou de toegang door bevoegde instanties uitsluitend per geval, onder specifieke omstandigheden, voor nader omschreven doeleinden mogen worden toegestaan, en onder justitiële controle in de lidstaten moeten staan.

(¹) De overwegingen bij de richtlijn luiden als volgt: „Kwesties betreffende de toegang tot gegevens die de nationale overheden overeenkomstig deze richtlijn bewaren ten behoeve van de in artikel 3, lid 2, eerste streepje, van Richtlijn 95/46/EG bedoelde activiteiten vallen buiten het toepassingsgebied van het communautaire recht. Zij kunnen evenwel onderworpen zijn aan nationale wetten of aan handelingen uit hoofde van titel VI van het Verdrag betreffende de Europese Unie. In dit verband moet worden opgemerkt dat deze wetten of handelingen de fundamentele rechten zoals die voortvloeien uit de gemeenschappelijke constitutionele tradities van de lidstaten en door het EVRM worden gewaarborgd, volledig in acht moeten nemen. Krachtens artikel 8 EVRM, zoals het is uitgelegd door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens...”.

IV.10. Rechten van de betrokkene

120. Hoofdstuk IV behandelt de rechten van de betrokkene op een manier die over het algemeen strookt met de huidige wetgeving inzake gegevensbescherming en met artikel 8 van het Handvest van de grondrechten van de EU.
121. De EDPS is ingenomen met deze bepalingen, aangezien ze voorzien in een geharmoniseerde reeks rechten voor betrokkenen en tegelijk rekening houden met de bijzondere kenmerken van de verwerking door wetshandavingsinstanties en justitiële autoriteiten. Dit is een aanzienlijke verbetering, aangezien er thans een grote verscheidenheid aan regels en praktische toepassingen bestaat, vooral wat betreft het recht op toegang. Een aantal lidstaten staan de betrokkene geen toegang tot zijn eigen gegevens toe, maar hanteren een systeem van „indirecte toegang” (de nationale gegevensbeschermingsautoriteit krijgt toegang namens de betrokkene).
122. Het voorstel harmoniseert de mogelijke afwijkingen op het recht op directe toegang. Dit is des te belangrijker om de burgers, wier gegevens in toenemende mate door de bevoegde instanties van de verschillende EU-lidstaten worden verwerkt en uitgewisseld, de mogelijkheid te bieden als betrokkene een beroep te doen op een geharmoniseerde reeks rechten, ongeacht de lidstaat waarin de gegevens worden verzameld of verwerkt⁽²⁾.
123. De EDPS erkent de wenselijkheid van beperking van de rechten van de betrokkenen in de gevallen waarin dit noodzakelijk is met het oog op preventie, onderzoek, opsporing en vervolging van misdrijven. Aangezien deze beperkingen als uitzonderingen op de grondrechten van de betrokkenen moeten worden beschouwd, moet hoe dan ook een strikte evenredigheidstoetsing worden toegepast. Dit houdt in dat uitzonderingen beperkt en goed omschreven moeten zijn, en dat de beperkingen, voor zover mogelijk, gedeeltelijk en in de tijd begrensd moeten zijn.
124. In dit verband zou de EDPS de aandacht van de wetgever vooral willen vestigen op lid 2, onder a), van de artikelen 19, 20 en 21, waarin een zeer ruime en niet nader gedefinieerde uitzondering op de rechten van de betrokkenen is vastgelegd; in de bedoelde passages staat namelijk dat deze rechten mogen worden beperkt indien dit nodig is om „de voor de verwerking verantwoordelijke in staat te stellen zijn wettelijke taken goed te vervullen”. Voorts overlapt deze uitzondering de bepaling onder b), die beperkingen van de rechten van de betrokkenen toestaat om „te voorkomen dat lopende onderzoeken of

(²) Hoofdstuk IV behandelt in het bijzonder het recht op informatie (artikelen 19 en 20) en het recht op toegang, correctie, wissen of afscherming (artikel 21). Deze artikelen kennen de betrokkenen in het algemeen alle rechten toe die gewoonlijk door de EU-wetgeving inzake gegevensbescherming worden gegarandeerd, en voorzien tegelijk in een reeks uitzonderingen teneinde rekening te houden met de bijzondere kenmerken van de derde pijler. Met name de beperkingen van de rechten van betrokkenen worden toegestaan aan de hand van bijna identieke bepalingen als die in verband met het recht op informatie (artikel 19, lid 2 en artikel 20, lid 2), en het recht op toegang (artikel 21, lid 2).

procedures worden verstoord of dat de bevoegde instanties hun wettelijke taken niet kunnen uitvoeren". Hoewel de laatste uitzondering als gerechtvaardigd kan worden beschouwd, lijkt de eerste een onevenredige beperking aan de rechten van de betrokkene op te leggen. De EDPS beveelt derhalve aan lid 2, sub a), van de artikelen 19, 20 en 21 te schrappen.

125. Daarnaast beveelt de EDPS de volgende verbeteringen van de artikelen 19, 20 en 21 aan:

- specificeren dat de beperkingen van de rechten van de betrokkene niet verplicht zijn, niet gelden voor een onbepaalde periode en „uitsluitend” zijn toegestaan in de in de artikelen genoemde specifieke gevallen,
- er rekening mee houden dat informatie door de voor de verwerking verantwoordelijke op eigen initiatief moet worden verstrekt en niet op basis van een verzoek van de betrokkene,
- aan artikel 19, lid 1, onder c), toevoegen dat ook informatie moet worden verstrekt over de „maximale perioden voor de opslag van gegevens”,
- (door aanpassing van artikel 20, lid 1, aan andere gegevensbeschermings-instrumenten van de EU) ervoor zorgen dat — wanneer de gegevens niet van de betrokkene of buiten zijn medeweten van hem zijn verkregen — „niet later dan het tijdstip waarop de gegevens voor het eerst bekend worden gemaakt” informatie aan hem wordt verstrekt,
- ervoor zorgen dat het mechanisme om tegen weigering of beperking van de rechten van de betrokkenen in beroep te gaan geldt voor gevallen van beperking van het recht te worden geïnformeerd, en artikel 19, lid 4, dienovereenkomstig wijzigen.

Geautomatiseerde individuele besluiten

126. De EDPS betreurt dat het belangrijke punt van de geautomatiseerde individuele besluiten in het voorstel helemaal niet aan de orde komt. Uit de praktijk blijkt juist dat de wethandhavingsautoriteiten in toenemende mate gebruik maken van geautomatiseerde gegevensverwerking om bepaalde persoonlijke aspecten van personen te beoordelen, met name hun betrouwbaarheid en gedrag.

127. De EDPS erkent dat deze systemen in bepaalde gevallen nodig kunnen zijn om de doeltreffendheid van wethandhavingsactiviteiten te vergroten, maar wijst erop dat voor besluiten die uitsluitend op geautomatiseerde gegevensverwerking zijn gebaseerd, zeer strikte voorwaarden en waarborgen moeten gelden wanneer zij rechtsgevolgen of aanzienlijke gevolgen voor een persoon hebben. Dit is des te belangrijker in de context van de derde pijler, aangezien de bevoegde autoriteiten in dat geval over openbare bevoegdheid tot toepassing van dwangmaatregelen beschikken en het waarschijnlijk is dat hun

besluiten of handelingen gevolgen voor een persoon hebben of een grotere inbreuk betekenen dan normaal het geval is wanneer dergelijke besluiten/handelingen door particuliere instanties worden genomen.

128. Dergelijke besluiten of handelingen moeten met name, en in overeenstemming met de algemene gegevensbeschermingsbeginselen, uitsluitend worden toegestaan indien hiervoor uitdrukkelijk toestemming is gegeven bij wet of door de bevoegde toezichhoudende autoriteit en moeten onderworpen zijn aan passende maatregelen die gericht zijn op bescherming van de legitieme belangen van de betrokkene. Bovendien moet de betrokkene over gemakkelijk beschikbare middelen beschikken om zijn of haar standpunt naar voren te brengen en kennis kunnen nemen van de redenering achter het besluit, tenzij dit onverenigbaar is met het doel van de gegevensverwerking.
129. De EDPS beveelt derhalve aan een specifieke bepaling over geautomatiseerde individuele besluiten op te nemen, conform de bestaande EU-wetgeving inzake gegevensbescherming.

IV.11. Beveiliging van de verwerking

130. Wat de beveiliging van de verwerking betreft schrijft artikel 24 voor dat de voor de verwerking verantwoordelijke passende technische en organisatorische maatregelen neemt die stroken met de bepalingen van andere EU-instrumenten inzake gegevensbescherming. Bovendien bevat lid 2 een gedetailleerde en alomvattende lijst van maatregelen die ten aanzien van de geautomatiseerde gegevensverwerking moeten worden getroffen.
131. De EDPS is ingenomen met deze bepaling, maar stelt, met het oog op vergemakkelijking van de doeltreffende controle door de toezichhoudende autoriteiten, voor aan de lijst van maatregelen in lid 2 de volgende bijkomende maatregel toe te voegen: „*k) maatregelen treffen om stelselmatig toe te zien op en verslag uit te brengen over de doeltreffendheid van deze beveiligingsmaatregelen (stelselmatige interne controle van beveiligingsmaatregelen)*”⁽¹⁾.

Vastlegging van gegevens

132. Artikel 10 bepaalt dat elke geautomatiseerde verstrekking en ontvangst van persoonsgegevens wordt vastgelegd (in het geval van geautomatiseerde toegang) of gedocumenteerd (in het geval van niet-geautomatiseerde toegang), zodat later kan worden nagegaan of de gegevens rechtmatig werden verstrekt en verwerkt. Deze informatie is desgevraagd beschikbaar voor de bevoegde toezichhoudende autoriteit.

⁽¹⁾ Zie het advies van de EDPS inzake het voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende het visuminformatiesysteem (VIS) en de uitwisseling tussen de lidstaten van informatie op het gebied van visa voor kort verblijf, COM (2004) 835 def., bekendgemaakt op www.edps.eu.int.

133. De EDPS is het eens met deze bepaling. De EDPS wijst er evenwel op dat, om voor een alomvattend toezicht te zorgen en het correcte gebruik van persoonsgegevens te controleren, ook de „toegang” tot gegevens moet worden vastgelegd of gedocumenteerd. Deze informatie is essentieel aangezien doeltreffende monitoring van de correcte verwerking van persoonsgegevens zich niet alleen moet toespitsen op de rechtmatigheid van de verstreking van persoonsgegevens tussen autoriteiten, maar ook op de rechtmatigheid van de toegang daartoe van die autoriteiten⁽¹⁾. De EDPS beveelt derhalve aan artikel 10 zodanig te wijzigen dat ook de toegang tot gegevens wordt vastgelegd of gedocumenteerd.

IV.12. Rechtsmiddelen, aansprakelijkheid en sancties

134. Hoofdstuk VI van het voorstel betreft rechtsmiddelen (artikel 27), aansprakelijkheid (artikel 28) en sancties (artikel 29). De bepalingen stroken in het algemeen met de geldende EU-wetgeving inzake gegevensbescherming.
135. Wat de sancties betreft, is de EDPS met name ingenomen met de specificering dat de sancties bij inbreuken op de ter uitvoering van dit kaderbesluit vastgestelde bepalingen doeltreffend, evenredig en afschrikkend moeten zijn. Voorts zullen strafrechtelijke sancties voor opzettelijk gepleegde feiten die ernstige inbreuken inhouden — met name ten aanzien van de vertrouwelijkheid en de beveiliging van de verwerking — een groter afschrikkend effect hebben naarmate de inbreuken op de gegevensbeschermingswet ernstiger zijn.

IV. 13. Controle, toezicht en adviestaken

136. De bepalingen in het voorstel die betrekking hebben op de controle en het toezicht op gegevensverwerking, en op de raadpleging over aangelegenheden in verband met gegevensverwerking, lijken grotendeels op de bepalingen in Richtlijn 95/46/EG. Het verheugt de EDPS dat de Commissie in haar voorstel voor beproefde en goed functionerende mechanismen heeft gekozen en wijst met name op de invoering van een (verplicht) systeem van voorafgaand onderzoek. Een dergelijk systeem is niet alleen in Richtlijn 95/46/EG voorzien, maar is bovendien opgenomen in Verordening 45/2001/EG en is een doeltreffend instrument gebleken voor de EDPS bij het toezicht op gegevensverwerking door instellingen en organen van de Europese Gemeenschappen.
137. Een ander instrument voor de controle en het toezicht op gegevensverwerking dat doeltreffend is gebleken, is de benoeming van gegevensbeschermingsfunctionarissen door de voor de verwerking verantwoordelijke. Dit instrument wordt in verscheidene lidstaten toegepast. Het is bij

Verordening 45/2001/EG als verplicht instrument vastgesteld en speelt een sleutelrol op het niveau van de Europese Gemeenschappen. Gegevensbeschermingsfunctionarissen zijn functionarissen binnen een organisatie die op onafhankelijke wijze voor de interne toepassing van bepalingen inzake gegevensbescherming zorgen.

138. De EDPS beveelt aan bepalingen over gegevensbeschermingsfunctionarissen aan het voorstel toe te voegen. De artikelen 24-26 van Verordening 45/2001/EG zouden voor deze bepalingen model kunnen staan.
139. Het voorstel voor een kaderbesluit is tot de lidstaten gericht. Het is derhalve logisch dat artikel 30 van het voorstel in toezicht door onafhankelijke toezichthoudende autoriteiten voorziet. Dit artikel is op dezelfde wijze geredigeerd als artikel 28 van Richtlijn 95/46/EG. De nationale autoriteiten moeten met elkaar, met de uit hoofde van titel VI van het EU-Verdrag ingestelde gemeenschappelijke controleorganen en met de EDPS samenwerken. Bovendien voorziet artikel 31 van het voorstel in de oprichting van een groep die een soortgelijke rol moet spelen als die welke de groep van artikel 29 (Groep voor de bescherming van personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens) in aangelegenheden van de eerste pijler speelt. Alle relevante actoren op het gebied van gegevensbescherming worden in artikel 31 van het voorstel genoemd.
140. Het spreekt vanzelf dat, in een voorstel dat de verbetering van de politieke en justitiële samenwerking tussen de lidstaten beoogt, de samenwerking tussen alle relevante actoren op het gebied van gegevensbescherming een belangrijke rol speelt. De EDPS is derhalve ingenomen met de nadruk die in het voorstel op de samenwerking tussen de toezichthoudende instanties wordt gelegd.
141. Daarnaast benadrukt de EDPS het belang van een consequente aanpak inzake aangelegenheden op het gebied van gegevensbescherming, die zou kunnen worden versterkt door bevordering van de communicatie tussen de bestaande groep van artikel 29 en de groep die bij het onderhavige voorstel voor een kaderbesluit wordt ingesteld. De EDPS beveelt een wijziging van artikel 31, lid 2, van het voorstel aan om ook de voorzitter van de groep van artikel 29 toe te staan deel te nemen aan of vertegenwoordigd te zijn in de vergaderingen van de nieuwe groep.
142. De tekst van artikel 31 van het onderhavige voorstel bevat een opmerkelijk verschil met artikel 29 van Richtlijn 95/46/EG. De EDPS is volwaardig lid van de groep van artikel 29. Dit lidmaatschap behelst onder meer het stemrecht. Ook in het onderhavige voorstel wordt de EDPS genoemd als lid van de groep (op basis van artikel 31), maar is voor de EDPS geen stemrecht voorzien. Het is niet duidelijk om welke redenen het onderhavige voorstel afwijkt van artikel 29 van Richtlijn 95/46/EG. Volgens de EDPS is de tekst van het voorstel ambigu over de rol van de EDPS, hetgeen de doeltreffendheid van zijn betrokkenheid bij de werkzaamheden van de groep zou kunnen belemmeren. De EDPS beveelt derhalve aan de overeenstemming met de tekst van de richtlijn te handhaven.

⁽¹⁾ Dit strookt met de bepalingen in artikel 18 van het voorstel, nl. dat de verstrekkende instantie op verzoek wordt ingelicht over de verdere verwerking van de verstrekte of beschikbaar gestelde persoonsgegevens, en in artikel 24, inzake de uitvoering van de beveiligingsmaatregelen, ook in het licht van de voorgestelde stelselmatige interne controle van deze maatregelen.

IV.14. Overige bepalingen

143. Hoofdstuk VIII van het voorstel bevat enkele slotbepalingen tot wijziging van de Schengenuitvoeringsovereenkomst en andere instrumenten betreffende de verwerking en bescherming van persoonsgegevens.

Schengenuitvoeringsovereenkomst

144. Artikel 33 van het voorstel bepaalt dat voor zaken die onder het Verdrag betreffende de Europese Unie vallen, dit kaderbesluit in de plaats komt van de artikelen 126 tot en met 130 van de Schengenuitvoeringsovereenkomst. De artikelen 126 tot en met 130 van de Schengenuitvoeringsovereenkomst bevatten de algemene gegevensbeschermingsregels voor de verwerking van gegevens ingevolge de overeenkomst (maar buiten het Schengen informatiesysteem).

145. De EDPS is ingenomen met deze vervanging aangezien deze de consistentie van de gegevensbeschermingsregeling in de derde pijler verbetert en in sommige opzichten een aanmerkelijke verbetering van de bescherming van persoonsgegevens inhoudt, bijvoorbeeld door de bevoegdheden van de toezichthoudende autoriteiten uit te breiden. Wat enkele punten betreft, heeft het evenwel het onbedoelde — en ongelukkige — gevolg dat het niveau van de gegevensbescherming daalt. Enkele bepalingen van de Schengenuitvoeringsovereenkomst zijn namelijk strikter dan die van het kaderbesluit.

146. Het EDPS noemt met name artikel 126, lid 3, onder b), van de Schengenuitvoeringsovereenkomst waarin wordt bepaald dat de verstrekte persoonsgegevens alleen mogen worden gebruikt door diensten, instanties en gerechtelijke autoriteiten die in het kader van de in de overeenkomst bedoelde doeleinden een taak of functie hebben. Deze bepaling lijkt doorgifte aan particuliere instanties uit te sluiten, terwijl dit uit hoofde van het voorgestelde kaderbesluit zou zijn toegestaan. Een ander punt is dat de gegevensbeschermingsbepalingen in de Schengenuitvoeringsovereenkomst ook van toepassing zijn op *alle* gegevens die worden verstrekt uit en zijn opgenomen in een *niet-geautomatiseerde* persoonsregistratie (artikel 127), terwijl niet-gestructureerde gegevens buiten de werkingssfeer van het voorgestelde kaderbesluit vallen.

Overeenkomst betreffende de wederzijdse rechtshulp in strafzaken tussen de lidstaten van de Europese Unie

147. Artikel 34 bepaalt dat het kaderbesluit in de plaats komt van artikel 23 van de Overeenkomst betreffende de wederzijdse rechtshulp in strafzaken tussen de lidstaten van de Europese Unie. De EDPS wijst er op dat deze vervanging weliswaar in het algemeen een betere bescherming zou bieden van in het kader van de overeenkomst uitgewisselde persoonsgegevens, maar dat hierdoor ook enkele problemen op het gebied van verenigbaarheid tussen de twee instrumenten zouden kunnen ontstaan.

148. De overeenkomst heeft met name ook betrekking op wederzijdse rechtshulp bij het aftappen van telecommunicatie. In dit geval kan de aangezochte lidstaat zijn toestemming geven — voor het aftappen of doorgeven

van de registratie van de telecommunicatie — op de voorwaarden die bij een soortgelijke nationale zaak in acht zouden moeten worden genomen. Indien deze bijkomende voorwaarden op het gebruik van persoonsgegevens betrekking hebben, prevaleren volgens artikel 23, lid 4, van de overeenkomst die voorwaarden boven die in artikel 23 vastgestelde gegevensbeschermingsvoorschriften. Evenzo bepaalt artikel 23, lid 5, dat de bijkomende regels tot beveiliging van informatie die door gemeenschappelijke onderzoeksteams is verzameld, voorrang hebben. De EDPS wijst erop dat het, indien artikel 23 door het onderhavige voorstel wordt vervangen, onduidelijk zou zijn of de genoemde bijkomende voorschriften nog altijd zouden gelden. De EDPS beveelt derhalve aan dit punt op te helderen, met het oog op een gedegen beoordeling van de gevolgen van de volledige vervanging van artikel 23 van de overeenkomst door dit kaderbesluit.

Verdrag nr. 108 van de Raad van Europa tot bescherming van personen met betrekking tot de geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens

149. Artikel 34, lid 2, bepaalt dat elke verwijzing naar Verdrag nr. 108 moet worden gelezen als een verwijzing naar het onderhavige kaderbesluit. De interpretatie en de concrete toepasbaarheid van deze bepaling zijn allesbehalve duidelijk. De EDPS veronderstelt dat deze bepaling uitsluitend van toepassing is binnen de werkingssfeer *ratione materiae* van dit kaderbesluit.

Slotopmerkingen

150. Wat de systematische coherentie van de tekst betreft, merkt de EDPS op dat enkele artikelen beter op een andere plaats in het voorstel zouden kunnen worden opgenomen.

De EDPS stelt derhalve voor:

1. artikel 16 („Comité”) van hoofdstuk III („Specifieke vormen van verwerking”) naar een nieuw hoofdstuk te verplaatsen
2. artikel 25 („Register”) en artikel 26 („Voorafgaand onderzoek”) van hoofdstuk V („Vertrouwelijkheid en beveiliging van de verwerking”) naar een nieuw hoofdstuk te verplaatsen

V. CONCLUSIES

Een belangrijke stap vooruit

- a) De aanneming van dit voorstel zou een grote stap vooruit betekenen voor de bescherming van persoonsgegevens op een belangrijk gebied, waarop vooral behoefte bestaat aan een samenhangend en doeltreffend mechanisme voor de bescherming van persoonsgegevens op het niveau van de Europese Unie.
- b) Een effectieve bescherming van persoonsgegevens is niet alleen van belang voor de betrokkenen, maar draagt ook bij tot het succes van de politieke en justitiële samenwerking zelf. In veel opzichten vallen beide openbare belangen samen.

Gemeenschappelijke normen

- c) De EDPS is van mening dat een nieuw kader voor gegevensbescherming niet alleen de beginselen op dit gebied moet eerbiedigen — het is belangrijk dat de samenhang van de gegevensbescherming in de Europese Unie wordt gegarandeerd — maar ook een reeks aanvullende regels moet behelzen om rekening te houden met de specifieke aard van de wetshandhaving.
- d) Het onderhavige voorstel beantwoordt aan die voorwaarden: het garandeert dat de bestaande beginselen inzake gegevensbescherming, zoals die zijn vervat in Richtlijn 95/46/EG, in het kader van de derde pijler worden toegepast, aangezien de meeste bepalingen van het voorstel een getrouwe afspiegeling zijn van andere rechtsinstrumenten van de EU met betrekking tot de bescherming van persoonsgegevens en met die instrumenten sporen. Het voorstel voorziet voorts in gemeenschappelijke normen waarin aan deze beginselen gestalte wordt gegeven met het oog op de toepassing ervan op dit gebied, en die in het algemeen volstaan om te voorzien in adequate garanties inzake gegevensbescherming in de derde pijler.

Toepasselijk voor elke verwerking

- e) Om dit doel te bereiken is het van essentieel belang dat het kaderbesluit betrekking heeft op alle politieke en justitiële gegevens, ook als deze niet worden verstrekt of beschikbaar worden gesteld door de bevoegde autoriteiten van andere lidstaten.
- f) Artikel 30, lid 1, punt b), en artikel 31, lid 1, punt c) VEU kunnen fungeren als rechtsgrondslag voor voorschriften inzake gegevensbescherming die zich niet beperken tot de bescherming van persoonsgegevens die daadwerkelijk worden uitgewisseld tussen de bevoegde autoriteiten van de lidstaten, maar ook toepasselijk zijn voor binnenlandse situaties.
- g) Het voorstel is niet van toepassing op verwerking in het kader van de tweede pijler van het EU-Verdrag (gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid), noch op de verwerking van gegevens door inlichtingendiensten en de toegang van deze diensten hiertoe, wanneer deze gegevens worden verwerkt door de bevoegde autoriteiten of anderen (dit volgt uit artikel 33 VEU). Op deze gebieden moet de nationale wetgeving voorzien in een passende bescherming van de betrokkenen. Deze lacune in de bescherming op EU-niveau noopt tot een nog effectievere bescherming op de gebieden die wel onder het voorstel vallen.
- h) De EDPS is ingenomen met het feit dat het voorstel ook de door justitiële autoriteiten verwerkte persoonsgegevens bestrijkt.

Verhouding tot andere rechtsinstrumenten

- i) Wanneer enig ander specifiek rechtsinstrument uit hoofde van titel VI van het EU-Verdrag voorziet in meer precieze voorwaarden of beperkingen voor de verwerking van of de

toegang tot gegevens, moet het specifieke rechtsinstrument worden toegepast als *lex specialis*.

- j) Het onderhavige voorstel voor een kaderbesluit van de Raad over de bescherming van persoonsgegevens heeft zijn eigen merites en is noodzakelijk, zelfs indien er geen rechtsinstrument betreffende het beschikbaarheidsbeginsel (als voorgesteld door de Commissie op 12 oktober 2005) wordt vastgesteld.
- k) De goedkeuring door het Europees Parlement van de richtlijn inzake de bewaring van communicatiegegevens maakt vaststelling van een rechtskader voor gegevensbescherming in de derde pijler nog urgenter.

Structuur van het voorstel

- l) De aanvullende voorschriften in hoofdstuk II (die bovenop de algemene beginselen van Richtlijn 95/46/EG komen) moeten extra bescherming bieden aan de betrokkenen in verband met de specifieke context van de derde pijler, maar mogen niet leiden tot een lager beschermingsniveau.
- m) hoofdstuk III, over specifieke vormen van verwerking (waarin het derde niveau van bescherming is opgenomen) zou niet mogen afwijken van hoofdstuk II: de bepalingen van hoofdstuk III moeten aanvullende bescherming bieden aan de betrokkenen in situaties waarin de bevoegde autoriteiten van meer dan één lidstaat betrokken zijn, maar deze bepalingen mogen niet tot een lager niveau van bescherming leiden.
- n) De bepalingen betreffende de controle van de kwaliteit van de gegevens (artikel 9, leden 1 en 6) en betreffende de verdere verwerking van persoonsgegevens dienen te worden ondergebracht in hoofdstuk II en toepasselijk te worden gemaakt op iedere verwerking van gegevens door wetshandavingsinstanties, ook al worden de persoonsgegevens niet verstrekt of beschikbaar gesteld door een andere lidstaat. Het is met name van wezenlijk belang — zowel voor de betrokkenen als voor de bevoegde autoriteiten — ervoor te zorgen dat een correcte controle op de kwaliteit de regel is voor alle persoonsgegevens.

Beperking van het doel

- o) In het voorstel wordt één situatie die zich tijdens het politiewerk kan voordoen, niet op volledig bevredigende wijze behandeld, namelijk de noodzaak om de gegevens verder te gebruiken voor een doel dat als onverenigbaar wordt beschouwd met datgene waarvoor ze zijn verzameld.
- p) Krachtens de EU-wetgeving inzake gegevensbescherming moeten persoonsgegevens worden verzameld voor gespecificeerde en expliciete doeleinden en mogen ze niet verder worden verwerkt op een wijze die onverenigbaar is met die doeleinden. Een zekere flexibiliteit moet worden toegestaan met betrekking tot het verdere gebruik. De beperking op de verzameling wordt beter nageleefd indien de instanties die verantwoordelijk zijn voor de interne veiligheid weten dat zij zich, met de juiste garanties, kunnen verlaten op een afwijking van de beperking op het verdere gebruik.

q) In hoofdstuk II van dit kaderbesluit moet worden bepaald dat de lidstaten moet worden toegestaan wetgevende maatregelen te treffen om verdere verwerking mogelijk te maken, wanneer die maatregelen nodig zijn ter waarborging van:

- de voorkoming van bedreigingen van de openbare veiligheid, de landsverdediging of de nationale veiligheid;
- de bescherming van een belangrijk economisch of financieel belang van een lidstaat;
- de bescherming van de betrokkene.

Deze bevoegdheden van de lidstaten zouden kunnen leiden tot een verwerking die inbreuk maakt op de persoonlijke levenssfeer en moeten dus aan zeer strikte voorwaarden onderworpen zijn.

Noodzakelijkheid en evenredigheid

r) De beginselen van noodzakelijkheid en evenredigheid van het voorstel dienen een getrouwe afspiegeling van de jurisprudentie van het Europees Hof van de rechten van de mens te zijn, door te garanderen dat de verwerking van persoonsgegevens slechts als noodzakelijk wordt beschouwd wanneer de bevoegde autoriteiten de evidente noodzaak ervan kunnen aantonen en op voorwaarde dat er geen maatregelen voorhanden zijn die minder inbreuk maken op de persoonlijke levenssfeer.

Uitwisselingen van persoonsgegevens met derde landen

s) Mochten echter gegevens aan derde landen kunnen worden doorgegeven zonder dat de bescherming van de betrokkene is gewaarborgd, dan zou dit de door het onderhavige voorstel beoogde bescherming op het grondgebied van de Europese Unie ernstig schaden. De EDPS beveelt aan om het onderhavige voorstel zo te wijzigen dat artikel 15 van toepassing is op de uitwisseling van *alle* persoonsgegevens met derde landen. Deze aanbeveling heeft geen betrekking op artikel 15, lid 1, onder c).

t) Indien derde landen persoonsgegevens verstrekken, dient de kwaliteit van die gegevens zorgvuldig te worden beoordeeld in het licht van de eerbiediging van de mensenrechten en de normen inzake gegevensbescherming, alvorens zij worden gebruikt.

Uitwisseling van persoonsgegevens met particuliere instanties en niet-wetshandavingsinstanties

u) In specifieke gevallen kan het nodig zijn, ter voorkoming en bestrijding van criminaliteit, gegevens te verstrekken aan particuliere instanties en aan andere openbare instanties die niet over wetshandhaving gaan, maar er dienen specifieke en stringente voorwaarden te gelden. De EDPS beveelt aan om het onderhavige voorstel zo te wijzigen dat de artikelen 13 en 14 van toepassing zijn voor de uitwisseling van *alle* persoonsgegevens, met inbegrip van die welke niet zijn ontvangen of beschikbaar gesteld door een andere lidstaat. Deze aanbeveling heeft geen betrekking op artikel 13, onder c) en artikel 14, onder c).

v) Er dienen gemeenschappelijke normen te gelden voor de toegang van wetshandavingsautoriteiten tot persoonsgegevens die in het bezit zijn van particuliere instanties, teneinde te garanderen dat toegang uitsluitend wordt toegestaan op basis van welomschreven voorwaarden en beperkingen.

Speciale categorieën gegevens

w) Er dient te worden voorzien in specifieke waarborgen, met name om te garanderen dat:

- biometrische gegevens en DNA-profielen uitsluitend worden gebruikt op basis van naar behoren vastgestelde en interoperabele technische normen,
- de nauwkeurigheid ervan zorgvuldig in overweging wordt genomen en door de betrokkene met gemakkelijk beschikbare middelen kan worden aangevochten, en
- het respect voor de waardigheid van de persoon ten volle wordt gewaarborgd.

Onderscheid tussen verschillende categorieën van gegevens

x) De verwerking van persoonsgegevens betreffende verschillende categorieën van personen (verdachten, veroordeelden, slachtoffers, getuigen, enz.) dient te geschieden overeenkomstig verschillende, geëigende voorwaarden en garanties. Daarom stelt de EDPS voor, aan artikel 4 een nieuw lid toe te voegen, dat het volgende behelst:

- de verplichting voor de lidstaten om de juridische gevolgen vast te stellen naar gelang van het onderscheid dat moet worden gemaakt tussen persoonsgegevens van verschillende categorieën van personen;
- aanvullende bepalingen om het doeleinde van de verwerking strikt te omschrijven, precieze termijnen te bepalen en de toegang tot gegevens te beperken, voor zover het geen verdachten betreft.

Geautomatiseerde individuele besluiten

y) Voor besluiten die uitsluitend op geautomatiseerde gegevensverwerking zijn gebaseerd moeten zeer strikte voorwaarden gelden indien zij rechtsgevolgen of aanzienlijke gevolgen voor een persoon hebben. Daarom beveelt de EDPS aan om specifieke bepalingen inzake geautomatiseerde individuele besluiten op te nemen, naar het model van die in Richtlijn 95/46/EG.

Een aantal andere aanbevelingen

z) De EDPS beveelt aan om:

- het eerste streepje van artikel 4, lid 4, te herschrijven in overeenstemming met de jurisprudentie betreffende artikel 8 EVRM, aangezien de voorgestelde formulering van artikel 4, lid 4, niet beantwoordt aan de criteria die zijn vastgesteld bij de genoemde jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens;

- de ruime afwijking in artikel 7, lid 1, te schrappen of ten minste de gevallen van openbaar belang waarin het gebruik van de afwijking door de lidstaten gerechtvaardigd is, uitdrukkelijk te beperken;
- artikel 10 zo te wijzigen dat ook de toegang tot gegevens wordt vastgelegd of gedocumenteerd;
- in de artikelen 19, 20 en 21, punt a) van lid 2 te schrappen;
- in het voorstel bepalingen inzake functionarissen voor gegevensbescherming op te nemen. Deze bepalingen zouden kunnen worden opgesteld naar het model van de artikelen 24-26 van Verordening 45/2001/EG;
- artikel 31, lid 2, van het voorstel te wijzigen opdat de voorzitter van de uit hoofde van artikel 29 ingestelde groep kan deelnemen aan of vertegenwoordigd zijn in de nieuwe groep.

Gedaan te Brussel op 19 december 2005,

Peter HUSTINX

Europees Toezichthouder voor gegevensbescherming
